

KOOP LOKAAL DRONTEN

■ Makkelijk online kopen

■ Thuisbezorgservice

■ Samen tegen corona

Scan economische
effecten corona
& aanbevelingen
economische inzet
Dronten

SnyderSee
Stadscentrum
DRONTEN

**JIJ DOET
TOCH OOK
MEE?**

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

Bureau BUITEN

Economie en Omgeving

Achter Sint Pieter 160
NL-3512 HT Utrecht

info@bureaubuiten.nl

+31 (0)30 - 231 89 45

www.bureaubuiten.nl

Scan economische effecten corona & aanbevelingen economische inzet Dronten

Auteur(s):

Maarten Kruger

Wouter Maat

I.s.m. Gemeente Dronten

Projectnummer 1567

Aangeboden aan:

Gemeente Dronten

juli 2021

Inhoudsopgave

1	<i>Inleiding: inzicht in effecten coronacrisis en denklijnen voor economisch beleid en herstel</i>	5
2	<i>Impact corona op de Drontense economie</i>	7
2.1	<i>Duiding algemene effect corona op Drontense economie</i>	7
2.2	<i>Verdieping per sector: effect van corona op agrofood, leisure, retail en industrie en logistiek</i>	8
2.3	<i>Vooruitblik: verwacht economisch herstel</i>	12
3	<i>Steunmaatregelen ondernemers tijdens de coronacrisis</i>	14
3.1	<i>Steunmaatregelen Rijksoverheid</i>	14
3.2	<i>Steunmaatregelen regionaal</i>	15
3.3	<i>Steunmaatregelen en inzet gemeente Dronten</i>	15
3.4	<i>Reguliere economische beleidsinzet gemeente Dronten</i>	17
4	<i>Handelingsperspectief Dronten: inspelen op gevolgen corona</i>	18
4.1	<i>Duiding corona-respons en regulier beleid Dronten en vooruitblik korte en middellange termijn</i>	18
4.2	<i>Gemeentelijke rol: ondernemerschap faciliteren en aanmoedigen</i>	19
4.3	<i>Aanbevelingen</i>	21
4.4	<i>Strategische denklijnen (middel)lange termijn voor nadere uitwerking: duurzame, krachtige en innovatieve economie</i>	27
5	<i>Routekaart subsidies</i>	28
Bijlagen		

1 Inleiding: inzicht in effecten coronacrisis en denklijnen voor economisch beleid en herstel

Aanleiding: economische terug- en vooruitblik na anderhalf jaar corona

De coronacrisis heeft de nodige impact op de economie en op de samenleving. Ook in Dronten worden de economische effecten van de pandemie en de lockdowns gevoeld. Denk aan de verplichte winkel- en horecasluiting in Dronten, Biddinghuizen en Swifterbant, het annuleren van grote evenementen als Lowlands en Defqon.1 en de teruggelopen vraag aan frietaardappelen in de agrofoodsector. Hoewel de tijden voor veel bedrijven en ondernemers momenteel onzeker zijn, is dat voor andere bedrijven juist niet het geval. Voor hen betekent de coronacrisis juist een enorme groei. Zij zetten alle zeilen bij om bestellingen te verwerken en leveringen op tijd bij klanten te krijgen. Producenten en leveranciers van hygiëne-artikelen of levensmiddelen en webshops zijn bijvoorbeeld volop aan het werk om pieken in de vraag naar producten bij te benen. Er is daarom sprake van een asymmetrische crisis: waar sommige bedrijven en sectoren zeer sterk geraakt zijn, merken andere bedrijven in economische zin veel minder van de coronacrisis.

Hoewel we nog niet weten hoe lang contactbeperkingen nodig zullen blijven, is er met de opgestarte vaccinatiecampagnes zicht op een uitweg uit de pandemie. Ondernemers in de retail en horeca hebben na een lange voorbereiding weer de deuren kunnen openen. Het is echter niet zomaar gezegd dat alles snel weer bij het oude zal zijn. In sommige sectoren zullen de economische effecten langer doorwerken, en corona brengt ook structurele veranderingen in de economie met zich mee. Daarbij biedt de crisis ook weer nieuwe kansen.

Dit is daarom een goed moment om de balans op te maken: waar staat de Drontense economie nu? Wat kunnen we zeggen over de effecten van anderhalf jaar coronacrisis? En hoe kunnen de Drontense bedrijven optimaal profiteren van de , en hoe kunnen zij inspelen op de meer structurele veranderingen die corona met zich meebrengt en de kansen die daardoor ontstaan? Dit vormt aanleiding voor de gemeente Dronten om in een 'coronascan' de effecten van de pandemie op de lokale economie nader in beeld te brengen.

Gemeentelijke rol en handelingsperspectief

Vele ondernemers hebben het afgelopen anderhalf jaar contact opgenomen met het speciaal ingerichte Corona Coördinatie Team van de gemeente. Het afgelopen anderhalf jaar is de gemeente zelf ook volop in contact geweest met ondernemers om te horen waar zij tegenaan lopen, mentale steun te bieden, mee te denken en maatwerk te bieden. Op basis daarvan zijn twee steunmaatregelenpakketten door het college vastgesteld. Alle medewerkers van de gemeente zetten op allerlei fronten in op het ondersteunen en faciliteren van ondernemers tijdens de crisis. Denk hierbij aan informatievoorziening, maatregelen ter ondersteuning van retail en horeca, lokaal inkopen, om- en bijscholingsfondsen, uitstel of kwijtschelding van belastingen, gesprekstafels, belacties, coronaproof inrichten van de openbare ruimte, lobby en uitvoering van Rijksregelingen.

De afgelopen maanden is de aard van de opgave verandert: in de periode hiervoor was er sprake van een lockdown, momenteel is de economie grotendeels heropend. Dit biedt kansen voor herstel van de economie, ondernemerschap en innovatieve en creatieve concepten. De inzet van de gemeente is om ondernemers optimaal te faciliteren en te stimuleren door ruimte te geven aan ondernemerschap. Ondernemers zijn daarbij zelf primair aan zet.

De gemeenteraad heeft via een raadsmotie het college gevraagd om ondernemers in de gemeente extra ruimte te geven nu de coronamaatregelen grotendeels zijn opgeheven.

Het faciliteren van ondernemers en vastgoedeigenaren doen we onder meer door accountmanagement, informatievoorziening, actief mee te denken, verbindingen te leggen, een positieve grondhouding aan te nemen voor nieuwe initiatieven, goed te kijken naar flexibilisering van bestemmingsplannen en door tijdelijke concepten een kans te geven. Doen wat nodig is (proportioneel handelen) en het waarborgen van de legitimiteit van handelen staan centraal in de aanpak van de coronacrisis van de gemeente Dronten.

Daarbij is het (juridisch) belangrijk om ervoor te zorgen dat nationale en lokale maatregelen elkaar niet overlappen, aangezien dat kan leiden tot onrechtmatige cumulatie van steunmaatregelen. Het Rijk heeft diverse steunpakketten in het leven geroepen om ondernemers te ondersteunen bij het opvangen van de economische schade. Ook is er een groot Europees 'corona-herstelfonds (NextGenerationEU) van waaruit projecten voor groen, slim en veerkrachtig herstel van de economie worden ondersteund. De provincie Flevoland en de Regio Zwolle hebben, aanvullend op de Rijksmaatregelen, ook eigen steunpakketten in het leven geroepen.

Proces en aanpak

De gemeente Dronten heeft Bureau BUITEN opdracht gegeven om het onderzoek in 2021 uit te voeren. Het onderzoek is tot stand gekomen op basis van deskresearch en gesprekken met ondernemers. In totaal zijn er vier groepsgesprekken gevoerd: met ondernemers in de agrofood, de vrijetijdseconomie, de retail en ondernemers uit de industrie en logistiek. Ook de OVDD (Ondernemersvereniging De Driehoek) heeft input geleverd op de coronascan. Vanuit de gemeente Dronten heeft een ambtelijke begeleidingscommissie het proces en de inhoud begeleid.

Leeswijzer

We presenteren in hoofdstuk 2 de belangrijkste effecten van de coronacrisis op de lokale economie, waarbij we ook inzoomen op de effecten per sector, en vooruitblikken. In hoofdstuk 3 behandelen we de belangrijkste steunmaatregelen op Rijks-, regionaal en gemeentelijk niveau.

In hoofdstuk 4 schetsen we vervolgens het handelingsperspectief van de gemeente, kijkend naar de effecten van de coronacrisis op de lokale economie, de kansen voor economisch herstel, en de huidige beleidsinzet van de gemeente (regulier beleid en corona-inzet). Hoofdstuk 5 presenteert tot slot een overzicht van subsidiekansen: waar liggen kansen om provinciale, landelijke en Europese subsidies in te zetten voor vergroening en vernieuwing van de economie?

Bijlage 1 schetst de algemene economische beleidsinzet van de gemeente, om de corona-inzet goed in perspectief te kunnen plaatsen. Bijlage 2 bevat een verdere uitwerking van de fondsenscan, en bijlage 3 tips en tricks voor een Europese subsidieaanvraag.

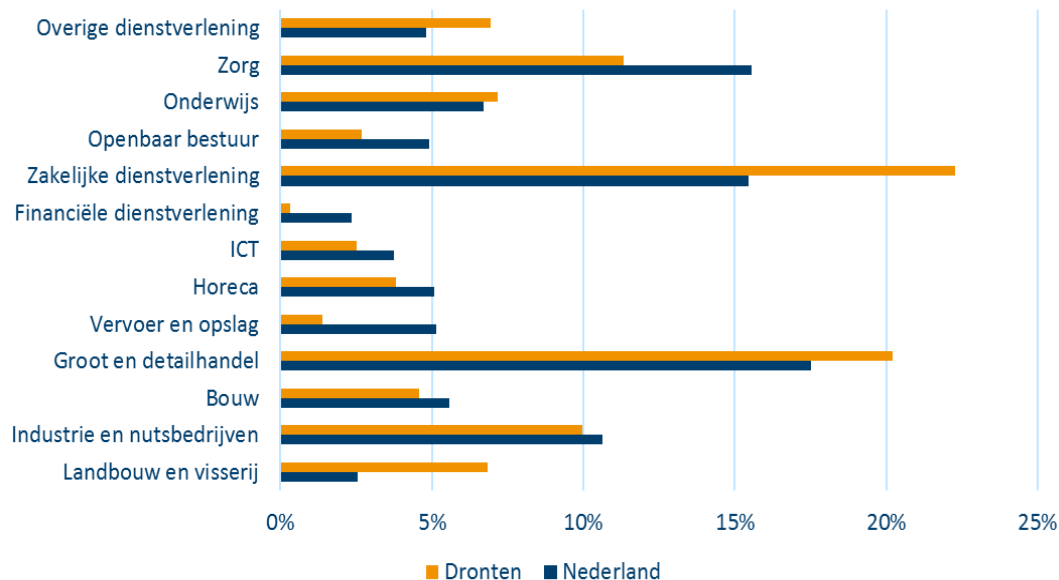
2 Impact corona op de Drontense economie

2.1 Duiding algemene effect corona op Drontense economie

Corona raakt de Drontense economie

Corona raakt de landelijke economie fors. De effecten worden ook door Drontense ondernemers gevoeld. De economie van Dronten kent relatief veel banen in de landbouw, de handel – o.a. vanuit de agrofood – en de zakelijke en overige dienstverlening, waaronder ook de leisure sector valt. Dit zijn sectoren die, in algemene zin, relatief zwaar door corona geraakt worden. De Drontense sectorstructuur is dus relatief gevoelig voor de effecten van corona.

Sectorale samenstelling Dronten en Nederland geheel (LISA, 2019)

Een tweede punt van zorg is de samenstelling van de lokale arbeidsmarkt. In Dronten is het aandeel zelfstandigen/zzp'ers relatief groot (15,4% in Dronten en 13,1% gemiddeld in Nederland). Daarbij wordt onder meer in de agrofood, de horeca en de dagrecreatie en evenementen veel met flexibele en tijdelijke contracten gewerkt. De flexibele schil wordt bij een teruglopende economie vaak als eerste geraakt. De effecten van corona en de lockdown waren lange tijd ook in de cijfers zichtbaar: het aantal mensen met een WW-uitkering in Dronten was tussen februari 2020 en februari 2021 met 13% toegenomen. Ondertussen is het aantal WW-uitkeringen in de gemeente Dronten dalende, in de maand april lag het aantal WW-uitkeringen 10,2% lager dan een jaar geleden. Een indicatie dat de werkloosheidseffecten in Dronten meevallen.

Een derde signaal is dat ca. 65% van de Drontense bedrijven in meer of mindere mate een omzetsdaling verwacht. In Flevoland ligt dit percentage met 58% net iets lager (o.b.v. Ondernemingspanel Flevoland, VNO-NCW). Op regionaal niveau is het gerapporteerde ondernemersvertrouwen in de eigen omzetontwikkeling door corona fors gedaald.

Maar er zijn ook positieve signalen

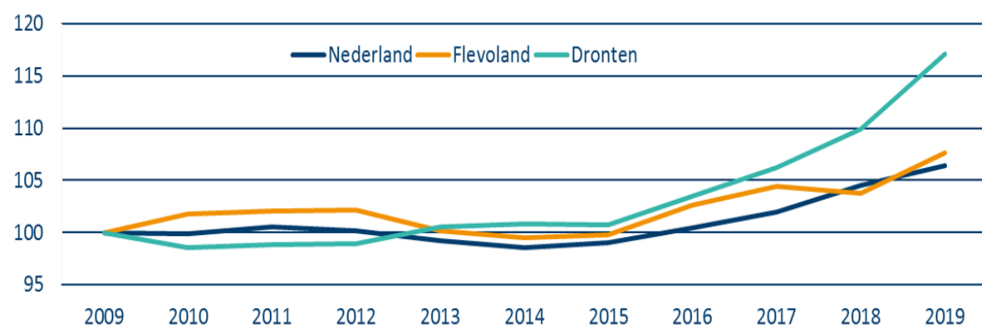
Hoewel 'corona' het nodige aan economische schade veroorzaakt, zijn er zeker ook hoopgevendende signalen. Allereerst is de regio waarin Dronten ligt relatief minder hard geraakt dan andere delen van het land. Zo is de economie in Flevoland in 2020 het minst gekrompen van alle provincies in Nederland.

Daarnaast heeft de Drontense economie zich, na de eerdere dubbele crisis van 2008 en 2012 veerkrachtig getoond. Ook was de ontwikkeling 'pre-corona' relatief gunstig ten opzichte van het provinciale en landelijke beeld. Dit duidt op een veerkrachtige economie, die snel kan herstellen van economische tegenslag.

Ook maken Drontense ondernemers in vergelijking met Flevoland en Nederland als geheel relatief weinig gebruik van de landelijke

steunmaatregelen zoals de NOW en de TOZO; dit kan betekenen dat het relatief veel ondernemers lukt om zelf vooralsnog het hoofd boven water te houden. Bovendien maakt het werken met een grote flexibele schil bedrijven ook wendbaar in tijden van crisis, doordat ze lage vaste lasten hebben. Ook is het aantal faillissementen vooralsnog niet veel hoger dan pre-corona (al is hier mogelijk sprake van een vertraagd effect, waarbij bedrijven vooral door overheidssteun nog overeind blijven).

Ontwikkeling werkgelegenheid (index 2009 = 100), LISA 2019

Nieuw kansen door corona

Daarnaast zien we dat de coronacrisis ook een **impuls aan ondernemerschap** geeft. Het aantal horecavestigingen in de gemeente Dronten nam in 2020 ondanks corona met 6,9 % toe. Dat is hoger dan de landelijke groei met 5%. Er zijn de nodige nieuwe initiatieven, samenwerkingsverbanden en innovaties in de Drontense economie tot stand gekomen. Denk aan agrariërs die nieuwe verdienmodellen ontwikkelen om meer waarde toe te voegen (bv. een eigen kaasmakerij, of verkoop van verse producten), scholieren die de aspergeteelt verzorgen bij gebrek aan arbeidsmigranten, netwerkverenigingen waar ook besteld kan worden bij de boer, bestel- en bezorgplatforms voor Drontense foodproducten, het initiatief ‘ondernemers helpen ondernemers’ van Ondernemersvereniging De Driehoek (OVDD), en ‘Kooplokaal Dronten’ van Stadscentrum SuyderSee. Ook de ontwikkeling van een toename van het binnenlands toerisme biedt kansen voor de lokale vrijetijdseconomie. We

zien dat dit beeld wordt bevestigd doordat er in anderhalf jaar tijd - ondanks corona - 890 banen in de gemeente Dronten zijn bijgekomen. In de sector cultuur, sport en recreatie is het aantal banen in Dronten toegenomen met 26%. In de sector ‘verhuur van roerende goederen, overige zakelijke dienstverlening’ bedroeg de groei 19,5%.

Ook is in het afgelopen anderhalf jaar **duurzaamheid** in de economie en maatschappij nog hoger op de agenda komen te staan. De Europese corona-steunpakketten staan in het teken van slim en duurzaam economisch herstel. Ook landelijk en regionaal is het adagium om crisisherstel en investeringen in een toekomstbestendige en duurzame economie hand in hand te laten gaan. Dit biedt ook kansen voor Drontense bedrijven.

Tot slot zien we ook dat corona **innovatie en digitalisering** versnelt. Of het nu gaat om thuiswerken, online onderwijs, onderhoud van machines op afstand, of innovaties in de leisure zoals ‘virtual queuing’ (online inschrijven voor attracties en beheren van wachtrijen) waar Walibi mee experimenteert: corona werkt – soms noodgedwongen - als katalysator voor innovaties. Dit biedt marktkansen voor innovatieve, digitale businessmodellen (in de leisure, retail, logistiek, agrofood, etc.). Bovendien zijn er – Europees, landelijk en regionaal – de nodige fondsen die inzetten op vergroten van de digitale skills van werknemers en op digitale innovatie. We merken overigens op dat als de thuiswerktrend ook ná corona doorzet, dit ook ruimtelijke implicaties heeft (bv. een andere behoefte aan kantoorruimte).

2.2 Verdieping per sector: effect van corona op agrofood, leisure, retail en industrie en logistiek

De effecten van corona verschillen sterk van bedrijf tot bedrijf. Waar sommige bedrijven zwaar te lijden hebben onder de crisis, loopt het werk in andere sectoren gewoon door. In gesprekken met ondernemers hebben we signalen opgehaald over de effecten van corona op enkele prominente

Drontense sectoren. In deze paragraaf gaan we nader op de sectorale effecten van corona in. We schetsen daarbij ook enkele kansen die corona met zich meebrengt; in hoofdstuk 4 volgen hieruit enkele beleidsaanbevelingen.

Agrofood

In de agrofood is corona vooral problematisch voor die bedrijven die leveren aan de nationale maar ook internationale horeca en verwerkende industrie. Denk aan frietaardappeltelers – prominent in Dronten aanwezig – of pluimveebedrijven. Wat lastig is voor deze bedrijven is dat de duur van de productiecyclus en/of de vruchtrotatie het niet goed mogelijk maakt om snel op- of bij te schakelen, en zo op een plotselinge sluiting c.q. opening van de horeca in te spelen. Bedrijven die vooral direct aan consumenten leveren, zoals fruit- en vollegrondsgroentetelers, kenden juist een relatief goed jaar.

Van een andere orde is dat de coronacrisis het belang van goede huisvesting van arbeidsmigranten nog eens extra heeft benadrukt. De agrofood is een sector die bij uitstek veel arbeidsmigranten inzet.

Loonwerkbedrijf binnen de Agrofood sector in Swifterbant, februari 2021

Voorblik en kansen door corona

Met het oog op de toekomst geven ondernemers aan dat corona enkele trends in de agrofood hebben versterkt: aandacht voor gezond eten, biologisch en ecologisch verantwoord eten en lokaal consumeren. Dit zijn voor Dronten als agrofood-hotspot kansrijke trends om binnen de agrofood op in te spelen. Weliswaar zijn deze trends versterkt doordat de horeca tijdelijk gesloten is geweest (de consument geeft meer uit aan luxe eten thuis), maar de trends speelden zeker ook voor corona al en blijven naar verwachting ook spelen.

Ook zien we kansen voor crossovers tussen agrofood, recreatie en toerisme en leisure. Dit komt mede door de toegenomen aandacht voor binnenlands toerisme (zie ook hieronder) én voor gezond en lokaal eten. Voor Dronten is dit, als agrofood-hotspot én als leisure-bestemming, een kansrijke ontwikkeling.

Vrijtijdseconomie

In de vrijetijdseconomie is sprake van een wisselend beeld. De zakelijke markt (bv. bedrijfsuitjes of zakelijke hotelovernachtingen) was vrijwel volledig ingestort. Ook de in Dronten belangrijke evenementenbranche had in 2020 een rampzalig jaar en de vooruitzichten voor de zomer van 2021 zijn nog steeds ongewis. Lichtpuntjes zijn de 'corona-testfestivals' op het Walibi evenemententerrein, waar in een fieldlab wordt geëxperimenteerd met het coronaproof organiseren van events. Grote leisure-trekker Walibi had ook last van corona, maar kon dankzij een goede zomer en hoge bestedingen van gasten het verlies relatief beperkt houden. Voor de kleinere dagrecreatiebedrijven geldt dat de indoorattracties een stuk slechter jaar hebben gehad dan de outdoorattracties. Hoe het komende seizoen er voor de dagrecreatie uit ziet is nog ongewis, maar een deel van het seizoen zal zeker nog door beperkingen beïnvloed worden.

Vakantieparken en campings in Dronten hebben over het algemeen een goede zomer in 2020 gedraaid. De gemeente Dronten heeft het afgelopen jaar, ondanks het uitblijven van de evenementen, veel meer bezoekers

ontvangen dan normaliter. De provincie Flevoland als geheel kende in de zomer van 2020 15% meer overnachtingen dan in 2019. Dit bevestigt het beeld dat Nederlanders massaal vakantie vieren in eigen land.

Toch heeft dat niet in alle gevallen de verliezen van de eerste maanden van corona goedgemaakt. Ook zijn sommige bedrijven in de verblijfsrecreatie zwaarder geraakt dan andere; veel B&B's en groepsaccommodaties merkten dat de boekingen terugliepen. Ook bleef de Duitse toerist in veel gevallen nog thuis.

Vooruitblik en kansen door corona

Positief is dat er door de reisbeperkingen meer aandacht is voor dag- en verblijfsrecreatie in eigen land. Als gevolg van de reisbeperkingen hebben veel Nederlanders reisbestemmingen in eigen land herontdekt. Een deel van deze hernieuwde aandacht blijft mogelijk ook in de komende jaren behouden.

Ook de vraag naar buitenrecreatie neemt toe. Al voor corona zaten ecotoerisme, avontuurlijk toerisme en buitenrecreatie in de lift, maar door corona heeft de behoefte aan recreatie en toerisme buiten nog verder vergroot. De verwachting is dat dat (deels) ook na corona nog zal blijven, zeker ook gezien de algemene trend van gezond leven en een actieve levensstijl. Ook zijn diverse vormen van waterrecreatie méér in trek geraakt tijdens de coronacrisis. De binnenlandse toerist weet Flevoland te vinden en is verrast over het aanbod. Dit biedt perspectief voor Dronten als bestemming voor buiten- en waterrecreatie (met de stranden en de Randmeren).

Retail inclusief horeca

Dat de horeca en de (non-food) retail zwaar onder de coronacrisis te lijden hebben is bekend en een landelijke tendens. De verplichte winkel- en horecasluiting drukte zwaar op winkeliers en horeca-uitbaters. Weliswaar hebben de landelijke steunmaatregelen soelaas geboden, maar deze hebben niet het volledige omzetverlies gecompenseerd. Het aantal faillissementen is tot nu toe nog beperkt gebleven (vooral dankzij de

steunmaatregelen), maar voor sommige ondernemers is de situatie niet lang meer vol te houden. Zij moeten veelal uit (privé)reserves putten om het hoofd boven water te houden. De mogelijkheid voor click-&-collect helpen iets, maar niet volledig.

Lege winkelstraat in winkelcentrum Suydersee Dronten door de verplichte winkel- en horecasluiting, februari 2021

De dynamiek in het retaillandschap uit zich onder meer in een toenemende leegstand binnen winkelcentra door heel Nederland. De leegstand in winkelcentrum Suydersee bedraagt circa 14% (prec Corona) van het winkelverkoopvloeroppervlak. Bij de realisatie van het relatief jonge winkelcentrum is uitgegaan van een hoger aantal inwoners dan dat op dit moment aanwezig is. In een Corona-impactanalyse en benchmark (oktober 2020) heeft Locatus de drie winkelgebieden van Dronten vergeleken met andere gemeenten/kernen van vergelijkbare omvang. Hieruit blijkt dat het winkelgebied van de kern Dronten als middelgroot regiocentrum harder geraakt wordt dan Swifterbant en Biddinghuizen. Ook is de impact van corona op de Drontense retailstructuur naar verwachting groter dan de impact in gemeenten/ kernen van vergelijkbare omvang, zoals Nieuw-Vennep, Heerde, of Zeewolde.

Inmiddels wordt steeds duidelijker dat corona het retailperspectief ook blijvend verandert. De 'Corona-opleggers' van I&O Research voor

winkelgebieden in de provincie Overijssel geven inzicht in de (structurele) gevolgen van corona (zie kadertekst). De algehele verwachting (dus niet specifiek voor Dronten) is dat toonbankbestedingen niet meer op het niveau van vóór corona komen, en dat de leegstand blijft toenemen door faillissementen bij winkels, horeca en cultuur (zie ook de kadertekst).

Gevolgen corona voor de retail: bevindingen I&O research

Tijdens de coronacrisis worden winkelgebieden met veel modewinkels, (recente gestarte) horeca, een grote afhankelijkheid van (buitenlands) toerisme en consumenten die van verder weg komen, het zwaarst getroffen door de coronacrisis (I&O research, corona-oplegger Overijssel, 5 januari 2021). Corona treft juist minder de (kleinere) winkelgebieden die meer gericht zijn op dagelijkse boodschappen en dicht bij huis zijn. Wanneer contactbeperkingen worden afgeschaald, is de verwachting dat de 'toonbankbestedingen' (alles wat niet online wordt gekocht) niet meer op de niveaus van vóór corona zullen terechtkomen. Dit geldt met name voor modeaankopen. Dit kan leiden tot faillissementen en meer winkelleegstand.

Aanbevelingen van I&O zijn: biedt ruimte voor de transformatie van leegstaande panden en vergroot het onderscheidend vermogen van winkelgebieden o.b.v. specifieke winkelgebieds- en omgevingskenmerken

Bij de actieplannen voor de winkelcentra die in september 2020 door de gemeenteraad zijn vastgesteld is daarom ook aangegeven dat potentiële woningbouwontwikkeling voor de gemeente Dronten een stevige impuls voor het ontwikkelingsperspectief van de centra kan bieden op de langere termijn. En dat deze ertoe kan leiden dat de leegstandsproblematiek afneemt.

Vooruitblik en kansen door corona

Hoewel de coronacrisis economische schade heeft veroorzaakt in de detailhandel en de horeca en mogelijk ook structurele veranderingen teweegbrengt, is er ook perspectief. We zien na de lockdown een opleving

van de consumptie (o.a. in de detailhandel en de horeca). Op de middellange en lange termijn zal de verwachte toename van het aantal woningen en inwoners in de gemeente Dronten (zie bijlage 1: Motie Koerhuis) ook de nodige kansen voor retail bieden. Immers vergroot dit de afzetmarkt voor ondernemers in de winkelgebieden.

Industrie en logistiek

Van de grote Drontense sectoren zijn de industrie en logistiek over het algemeen relatief het minst hard geraakt, al verschilt ook dit beeld sterk per bedrijf. Na initiële problemen in de logistiek en bevoorrading, zijn veel van de bedrijven die traditioneel op bedrijventerreinen te vinden zijn in Dronten in staat geweest om hun productie door te zetten. Dit is ook het provinciale beeld. Een kwart van de bedrijven in de industrie geven aan niet te zijn geraakt door de coronacrisis. Drie op de tien zijn licht geraakt, maar evenveel bedrijven hebben het afgelopen jaar zelfs meer omzet gemaakt. Het gaat dan vooral om veel logistieke- en de ICT-bedrijven. Dit blijkt uit onderzoek van regionale ontwikkelingsmaatschappij Horizon.

Ook hier geldt dat het effect van bedrijf tot bedrijf verschilt; bedrijven die bv. aan de automotive industrie leveren voelen de impact van corona wel degelijk, net als (food)groothandels die aan de horeca leveren. Daarbij kennen veel bedrijven zorgen over het risico op besmetting op de werkvloer en het op peil houden van de productiecapaciteit.

Vooruitblik en kansen door corona

In de industrie en logistiek bieden de eerder geschetste trends van innovatie, digitalisering en verduurzaming kansen. Het is uiteraard aan ondernemers zelf hoe hier het beste op in te spelen, maar hierbij worden in Europees, nationaal en regionaal verband de nodige stimulerende maatregelen geboden. Ook gemeentelijk beleid zorgt op diverse manieren voor het faciliteren en stimuleren van ondernemerschap (zie bijlage 1).

2.3 Vooruitblik: verwacht economisch herstel

Prognose: herstel zet in 2021 in; werkloosheid loopt nog wel op

Hoewel er consensus bestaat dat COVID-19 niet meer volledig uit onze samenleving zal verdwijnen, is er met de vaccinatiecampagne concreet zicht op een uitweg uit de crisis. Veel is nog onzeker, maar de laatste bekende prognoses wijzen erop dat in de zomer een groot deel van de volwassenen in Nederland gevaccineerd zal zijn. Hiermee kunnen naar verwachting veel van de contactbeperkende maatregelen worden afgeschaald en wordt economisch herstel ingezet.

Deze verwachting vertaalt zich ook in economische prognoses. De juni-raming van het CPB gaat uit van gedeeltelijk economisch herstel in 2021: 3,2% economische groei (volgend op een krimp van 3,7% in 2020). In 2022 herstelt de economie verder, met een groei van 3,3%. Hierbij gaat het CPB uit van de huidige beleidsvoornemens van de regering, waarin de steunmaatregelen eind september dit jaar aflopen.

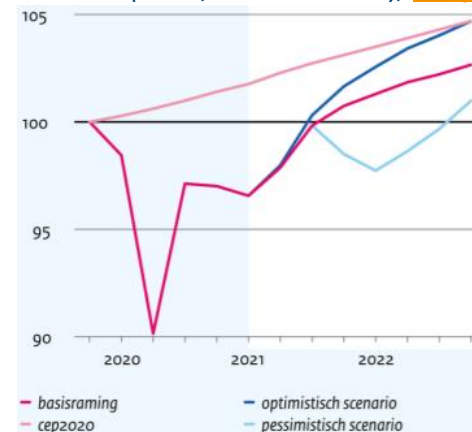
De landelijke ramingen van het CPB zijn op dit moment nog niet vertaald naar provinciaal of regionaal niveau. Maar de algehele ontwikkeling (krimp en herstel) van de Flevolandse economie ten tijde van corona lijkt minder grillig te verlopen dan gemiddeld landelijk.

Vanaf het tweede kwartaal zit de consumptie in de lift doordat winkels, horeca en de cultuursector geleidelijk weer open zijn gegaan. Als straks een groot deel van de bevolking is gevaccineerd, is er goede hoop dat de pandemie onder controle blijft, met positieve effecten op het consumenten- en producentenvertrouwen.

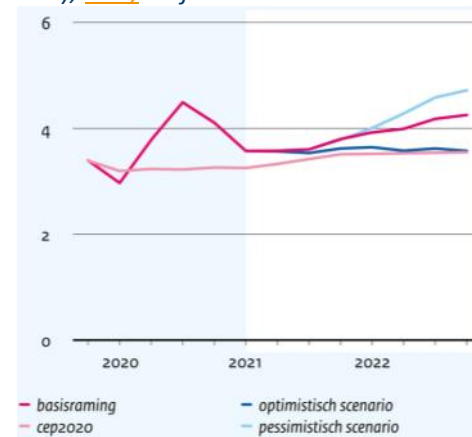
Doordat belangrijke handelspartners binnen de EU, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten economisch herstel kennen, nemen ook de exportvolumes weer toe. Dit komt zowel door de opheffing van coronarestricties als door ruim begrotingsbeleid.

Kijkend naar de ontwikkeling van de werkloosheid verwacht het CPB een vertraagd effect: deze blijft naar verwachting in 2021 rond de 3,6% schommelen, en stijgt in de loop van 2022 naar 4,1% als gevolg van herstructureringen en (vertraagde) faillissementen.

Gerealiseerde en verwachte landelijke economische ontwikkeling per kwartaal (index, Q4 2019 = 100), [CPB juni-raming](#), 22 juni 2021

(Verwachte) werkloosheidsontwikkeling per kwartaal (index, Q4 2019 = 100), [CPB](#), 22 juni 2021

Er zijn uiteraard een aantal onzekere factoren, die het tempo van herstel kunnen vertragen. Door vaccinatie komt de pandemie met name in de rijke landen onder controle, maar tegelijkertijd blijven regionale uitbraken mogelijk, vooral in regio's met lage vaccinatiebereidheid. De kans op nieuwe virusvarianten is daardoor groot en mogelijk werken de huidige vaccins onvoldoende bij sommige nieuwe virusvarianten. Dergelijke varianten kunnen leiden tot nieuwe besmettingsgolven, waardoor overheden met nieuwe restricties kunnen komen, met negatieve economische gevolgen. Ook de structurele effecten van corona zullen zich pas in de loop der tijd volledig aftekenen. Kortom: veel is nog onzeker, maar de weg naar herstel lijkt ingezet.

3 Steunmaatregelen ondernemers tijdens de coronacrisis

Rijk, regio's en gemeenten in het hele land ondersteunen bedrijven op zeer uiteenlopende manieren bij het opvangen van de gevolgen van de coronacrisis en de contactmaatregelen die ermee gepaard gaan. We beschrijven eerst de inzet van het Rijk, vervolgens regionale inzet (in Flevoland en de regio Zwolle) en tot slot de gemeentelijke inzet.

3.1 Steunmaatregelen Rijksoverheid

Het Rijk heeft direct na het uitbreken van de crisis een breed pakket aan steunmaatregelen in het leven geroepen om ondernemers te helpen bij het opvangen van de economische gevolgen van corona. Het gaat o.a. om:

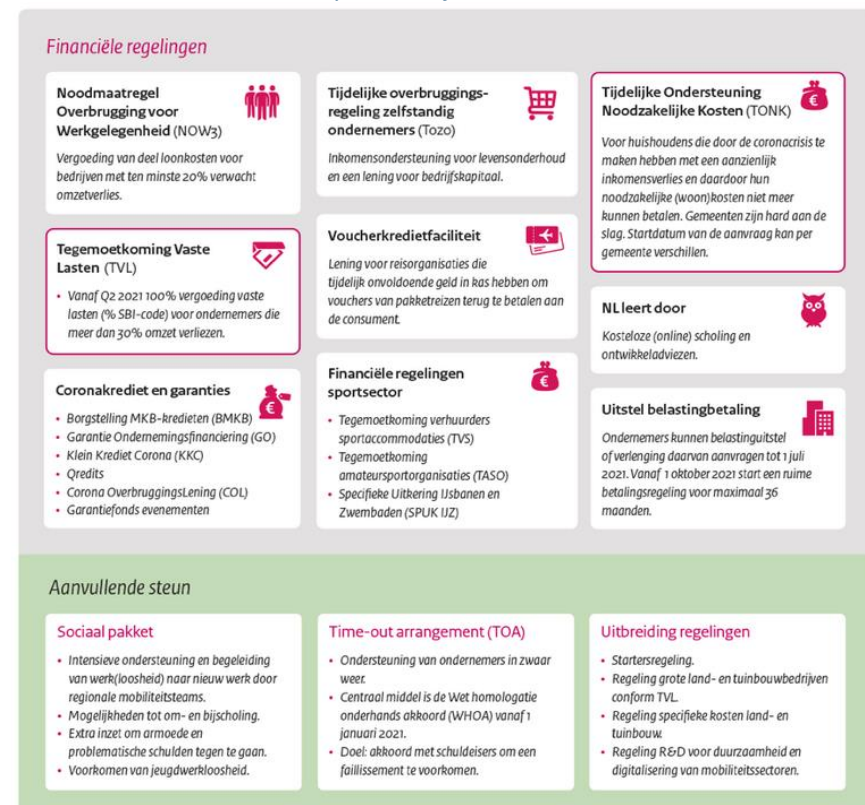
- Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkbehoud (NOW)
- Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)
- Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)
- Uitstel van betaling belastingen en verlaging van voorlopige aanslagen.
- Borgstelling voor MKB-kredieten (BMKB)
- Rentekortingen voor startende ondernemers en kleine bedrijven op microkredieten (Qredits)
- Verruiming van de regeling Garantie Ondernemersfinanciering
- Time-out-arrangement (TOA) om ondernemers in staat te stellen om hun bedrijf tijdelijk in een soort winterslaap te brengen
- Het kabinet stimuleert daarnaast bedrijven om investeringen te doen met een nieuwe investeringskorting vanaf 2021, de baangerelateerde investeringskorting (BIK).
- Het kabinet stelt 300 miljoen euro beschikbaar om het fondsvermogen van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) extra aan te vullen, zodat zij bedrijven kunnen versterken aan de hand van de Corona-OverbruggingsLening (COL-faciliteit).
- Geld voor heroriëntatie op de arbeidsmarkt en bij- en omscholing.

Er zijn ook diverse sectorspecifieke regelingen:

- Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS)
- Voorraadvergoedingen voor de horeca en detailhandel i.v.m. de verplichte sluiting.
- Compensatie van kosten in de horeca om in de winter op een veilige manier open te kunnen blijven (bv. terrasoverkapping).
- Garantiefonds voor evenementen
- Voucherkredietregelingen voor de toerisme- en vakantiebranche
- Diverse regelingen voor de culturele, sport en creatieve sector en voor specifieke kosten in de land- en tuinbouw.

Voor een actueel overzicht van steunmaatregelen verwijzen we naar de coronapagina op www.rijksoverheid.nl

Overzicht steun- en herstellepakket Rijksoverheid, maart 2021

3.2 Steunmaatregelen regionaal

Flevoland

Naast de Rijksmaatregelen zijn er ook de nodige maatregelen op provinciaal en regionaal niveau genomen. Zo heeft de **provincie Flevoland** [diverse fondsen](#) opgericht voor innovaties in het MKB, digitalisering, arbeidsmarktvraagstukken en ondersteuning van de [vrijtijdseconomie](#) (incl. horeca), de sport- en de culturele sector. Ook beheert regionale ontwikkelingsmaatschappij Horizon diverse fondsen, waaronder een voucherregeling en het Proof of Concept Fonds dat bedoeld is om innovaties in praktijk te testen. Ook heeft **Horizon** alle beschikbare steunmaatregelen voor Flevolandse ondernemers [op een rij gezet](#).

Het **Regionaal Werkbedrijf Flevoland** (RWF), een samenwerkingsverband van werknemers- en werkgeversorganisaties, ROC, VSO en Praktijkonderwijs, UWV en gemeenten in de arbeidsmarktregio Flevoland draagt ook haar steentje bij aan coronaherstel. Het RWF zet zich in voor medewerkers en werkgevers uit de doelgroep 'Banenafpraak'. Deze doelgroep omvat een kwetsbaar deel van de arbeidsbevolking. Om hen te ondersteunen met informatie over relevante wet- en regelgeving en over manieren van omgang en begeleiding, op de werkvloer en daarbuiten, heeft het RWF een toolbox 'Corona en Banenafpraak' opgezet.

Hoewel Dronten in de provincie Flevoland ligt, biedt de samenwerking binnen de Regio Zwolle op diverse dossiers ook kansen voor Dronten. Zo bracht de investering van de gemeente Dronten in de Human Capital Agenda van de Regio Zwolle het [Ontwikkelfonds Upgrade Jezelf](#) voor scholing en ontwikkeling vanaf 1 juli 2020 tijdelijk directe scholingsmogelijkheden voor werknemers en werkzoekenden. (normaliter is dit alleen voor medewerkers beschikbaar via werkgevers) en was de regeling versoepeld. Als onderdeel van 'Upgrade jezelf Regio Zwolle' biedt Regio Zwolle middels het programma 'Groe Vooruit' sinds kort ook inwoners tijdens de coronacrisis gratis persoonlijke werk- of loopbaancoaching te krijgen.

Verder heeft de Regio Zwolle aan de hand van de **Regio Zwolle Brigade** een proactieve aanpak ontwikkeld om ondernemers in de regio te steunen. Dit doen zij door met een ondernemersteam andere ondernemers in de regio te bellen die NOWII hebben aangevraagd. Het team is opgericht vanuit leden van de werkgeversorganisaties VNO-NCW Regio Zwolle en MKB-Nederland Regio Zwolle. De Regio Zwolle Brigade kan ook worden benaderd voor hulp om de weg te vinden naar financiële regelingen van de rijksoverheid en het aanvullende regionale en sectorspecifieke steunpakket van de Regio Zwolle. Ook heeft de Regio Zwolle een meldpunt opgericht waar organisaties worden gematched, die kampen met over- of onderbezetting. En via Regio Zwolle Connect (een online community) kunnen kennis en ervaringen met medeondernemers worden gedeeld.

3.3 Steunmaatregelen en inzet gemeente Dronten

Aanvullend op het pakket aan Rijksmaatregelen en de regionale initiatieven heeft ook de gemeente Dronten het afgelopen anderhalf jaar [op diverse manieren](#) inzet gepleegd op het ondersteunen van de lokale economie en ondernemers. Hiertoe zijn twee steunmaatregelenpakketten vastgesteld door het college van B&W, die zich – naast steun aan en aandacht voor ondernemers – overigens ook richten op steun aan inwoners en aan verenigingen, evenementen en culturele instellingen. De steunmaatregelen van de gemeente Dronten zijn daarbij altijd aanvullend op de landelijke en regionale maatregelen vanuit het uitgangspunt van goed verlengd bestuur.

We zetten de belangrijkste steunmaatregelen en acties van de gemeente Dronten bedoeld voor ondernemers op een rij. Zie ook het [huidige steunpakket](#) tot nu toe.

Accountmanagement en informatievoorziening:

- **Accountmanagement: belacties, gesprekstafels, nieuwsbrief en maatwerk bieden.** De gemeente onderhoudt contact met ondernemers tijdens de coronacrisis, onder andere door belacties. Ook blijft zij via

verschillende gesprekstafels zoals de Horecatafel en de Ondernemerstafel in gesprek met ondernemers. Veel ondernemers geven aan de opstelling van en het contact met de gemeente tijdens corona, en de informatievoorziening (bv. de nieuwsbrief met de OVDD) te waarderen. Juist in tijden van crisis en onzekerheid is het van belang dat de gemeente in gesprek blijft met ondernemers, goed op de hoogte is van wat er speelt, meedenkt over oplossingen voor problemen van ondernemers en waar mogelijk maatwerk biedt.

- **Afwegingstafels:** Om goed bij betrokkenen te monitoren waar behoefte aan ondersteuning is, heeft de gemeente afwegingstafels georganiseerd. Hierin komen verschillende disciplines vanuit de gemeente samen, om te praten over de behoefte, concrete vragen uit de samenleving en (maatwerk)mogelijkheden voor ondersteuning. Er is ruimte voor inwoners en ondernemers om specifieke problemen en verzoeken tot ondersteuning als gevolg van de coronacrisis door te geven, ter bespreking aan de afwegingstafels.
- **Advies en informatievoorziening:**
 - De gemeente heeft een **Corona Coördinatie Team (CCT)** ingericht als loket voor alle corona-gerelateerde vragen.
 - De gemeente trekt met de OVDD, LTO en Stichting DOES op in **informatievoorziening** voor ondernemers. Er zijn tot medio maart inmiddels acht gezamenlijke nieuwsbrieven uitgebracht. In deze nieuwsbrieven wordt alle informatie voor ondernemers gebundeld.
 - Aanvullend op het loket van het Corona Coördinatie Team is via het net gestarte **Ondernemersloket** de mogelijkheid geboden om digitaal ondernemersvragen te stellen. Binnenkort wordt de dienstverlening uitgebreid met een economische nieuwsbrief.
 - Voor ondernemers in Dronten is er kosteloos en onafhankelijk advies beschikbaar vanuit www.MKBDoorgaan.nl.

Ondersteuning ondernemers (retail en breder):

- **Tijdelijke verruiming van de openingstijden supermarkten:** De openingstijden van supermarkten op zon- en feestdagen zijn tijdelijk

verruimd zolang de coronamaatregelen van kracht zijn. Hierna zijn de voorwaarden uit de Winkeltijdenverordening weer van toepassing.

- **De winkeliers en horecaondernemers zo goed mogelijk faciliteren:** Een voorbeeld is de verruiming van de **venstertijden voor laden en lossen** met een ontheffing in het voetgangersgebied (dit kan nu tussen 07:00 uur en 21:00 uur). Dit biedt ondernemers meer flexibiliteit om bv. de openingstijden in te korten, hetgeen de energie- en personeelskosten drukt. Ook kan het transport efficiënter worden ingepland.
- **Lokaal kopen van goederen en diensten:** Dronten heeft vorig jaar met haar lokale inkoopbeleid **18,2 miljoen euro** besteed bij het lokale bedrijfsleven vanuit de **Database Lokale Ondernemers**. Dit is een (vóór corona) opgezette database van ondernemers in Dronten die producten of diensten leveren of werken uitvoeren die de gemeente kan afnemen. Als onderdeel van de corona-steunmaatregelen geldt dat wat de gemeente zelf aankoopt er ook nadrukkelijk gekeken wordt naar lokale ondernemers met inachtneming van het inkoop en aanbestedingsbeleid.
- **Verruimen van terrassen**
Door in 2020 en 2021 grotere terrassen toe te staan kunnen ondernemers maximaal profiteren van de openstelling en valt naleving van de coronaregels aangaande afstand ook beter toe te passen. Daarbij zijn veiligheid, leefbaarheid en toegankelijk belangrijke criteria en worden voorschriften verbonden aan de verruiming

Uitvoering Rijksregelingen en lokale belastingen:

- **Gemeentelijke debiteuren en belastingplichtigen:** De gemeente biedt waar mogelijk maatwerk en kan uitstel van betalingen bieden aan ondernemers en gemeentelijke belastingen en heffingen kwijtschelden. De gemeentelijke belastingen en heffingen die via GBLT worden opgelegd en geïnd, kunnen via een verzoek voor kwijtschelding bij GBLT worden ingediend.
- **Kwijtschelden precariobelasting:** De gemeente heeft de precariobelasting in 2020 kwijtgescholden voor de maanden dat de

horeca niet open mocht. Ook voor 2021 wordt de precario voor terrassen kwijtgescholden.

- **Uitvoering Rijksregelingen:** medewerkers van de gemeente geven uitvoering aan de landelijke regelingen voor ondernemers uit de gemeente Dronten bij het Zelfstandigenloket Flevoland.
 - Regeling Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK), een regeling voor mensen die met inkomensverlies te maken hebben.
 - Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL), subsidie voor de vaste lasten van mkb-ondernemers en zelfstandigen die veel omzet verliezen
 - Corona Overbruggingslening (COL), overbruggingskrediet voor startups, scale-ups en innovatieve mkb'ers
 - Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW), hierin wordt een groot deel van de loonkosten vergoed als bedrijven verwachten ten minste 20% omzet te verliezen.
 - Tijdelijke overbruggingsregeling (Tozo), ondersteuning speciaal voor zelfstandig ondernemers

Overig:

- De gemeente **lobbyt** actief bij de landelijke politiek, provincie, regio en bestuurlijke overleggen voor aanpassing of extra inzet van steunpakketten. Ze vraagt aandacht voor zaken waar ondernemers tegenaan lopen. Het gaat daarbij onder meer om beperkingen van de landelijke steunregelingen (zoals de plicht tot terugbetaling van NOW-steun bij het wegvallen van een werknemer, of eisen m.b.t. inkomenstoetsen, bedrijven die vlak voor de coronacrisis zijn opgericht, of afbakeningen van SBI-codes). Daarnaast vragen ondernemers helderheid over de duur en de hoogte van de steunpakketten en de betaling van de uitgestelde belastingen.

3.4 *Reguliere economische beleidsinzet gemeente Dronten*

Uiteraard kent de gemeente Dronten, naast de specifieke inzet op ondersteuning van ondernemers ten tijde van corona, ook regulier economisch beleid. Dit beleid is vaak pre-corona tot stand gekomen, maar biedt ook tijdens de coronacrisis én erna de nodige aanknopingspunten om op de effecten van corona in te spelen en kansen te benutten.

Op dit moment zet de gemeente Dronten met de Sociaal Economische Visie 2017-2021 (SEV) in op vier doelstellingen:

1. Versterken van de Agrofood keten
2. Versterken van de vrijetijdseconomie
3. Kracht van de vitale centra
4. Acquisitieplan

Daarnaast werkt de gemeente regionaal samen aan de Human Capital Agenda (HCA) van de regio Zwolle en de provincie Flevoland.

In bijlage 1 gaan we nader in op de reguliere beleidsinzet van de gemeente Dronten. Dit om de aanbevelingen in hoofdstuk 4 goed in het perspectief te kunnen plaatsen van wat de gemeente Dronten al doet. Daarbij beschrijven we ook de Motie Koerhuis (die oproept tot onderzoek naar de bouw van 100.000 woningen in Flevoland) en de mogelijke impact op de gemeente Dronten en haar economie.

4 Handelingsperspectief Dronten: inspelen op gevolgen corona

4.1 *Duiding corona-respons en regulier beleid Dronten en vooruitblik korte en middellange termijn*

Het beeld uit de beleidsanalyse is dat de gemeentelijke 'coronarespons' op veel punten al goed aansluit op de behoeften van ondernemers en op de effecten van corona. Ook biedt het reguliere beleid – dat vaak vóór corona tot stand is gekomen – de nodige aanknopingspunten om op de structurele gevolgen van corona en nieuwe kansen in te spelen (zie ook bijlage 1). Het advies is dan ook op veel fronten om zowel de corona-aanpak als het reguliere beleid voort te zetten. Hier zijn op sommige punten accenten in aan te brengen. Ook vraagt de veranderende context (verwachte heropening van de economie) in sommige gevallen om andersoortige inzet.

Een korte toelichting per thema:

- **Ondernemers faciliteren, verbinden en waar mogelijk maatwerk bieden (MKB-breed):** Met de inzet op intensief accountmanagement (belacties, gesprek- en afwegingstafel), lokaal inkopen, informatievoorziening en maatwerk, heeft de gemeente ingespeeld op de behoefte van ondernemers. Deze vragen in de coronacrisis vooral om informatie, contact, maatwerk, en een luisterend oor in moeilijke tijden. Ook is de inzet aanvullend op de steunpakketten van het Rijk, die vooral bedoeld zijn om omzetverlies te compenseren. Op korte termijn is de aanbeveling om de gemeentelijke ondersteuning aan ondernemers voort te zetten en op een aantal punten te intensiveren. Door doorverwijzing naar steunmaatregelen, tot stand brengen van verbindingen en optimaal faciliteren, worden ondernemers in stelling gebracht om ondernemerschap te tonen en op herstel in te zetten.
- **Gerichte sectorale ondersteuning & beleid:**
 - **Agrofood:** Binnen de agrofood zijn er enerzijds bedrijven die te maken hebben met omzetverlies, maar ontstaan er anderzijds ook nieuwe kansen door de aandacht voor gezonde, duurzame, en lokale voeding. De Rijkssteun en gemeentelijke inzet ondersteunt ondernemers die door corona zijn geraakt, terwijl de visie Agrofoodfields en het concept-actieplan Agrofood dat in ontwikkeling is aanknopingspunten bieden om nieuwe kansen te benutten.
 - **Vrijetijdseconomie:** In de vrijetijdseconomie hebben onder meer de evenementenbranche en de zakelijke branche het zwaar te verduren; voor hen is er de Rijkssteun en aanvullende gemeentelijke inzet. De aanbeveling is de gemeentelijke inzet voort te zetten. Tegelijkertijd ontstaan er ook nieuwe kansen voor Dronten: meer aandacht voor recreëren in eigen land, voor buitenrecreatie, en voor waterrecreatie. De huidige Uitvoeringsagenda Recreatie & Toerisme biedt ondernemers al de nodige kansen om hierop in te spelen; Dronten kan daarbij nog nadrukkelijker als 'bestemming met ruimte' worden gepositioneerd. De Beleidsvisie Standen zorgt met een kwaliteitsimpuls voor de stranden voor nieuwe kansen op het gebied van waterrecreatie. Ook het toeristisch magazine is daarbij een belangrijk instrument als gebiedspromotie. De vraag vanuit de gemeenteraad om een totaalverkenning te ontwikkelen voor de optimalisatie van recreatieve fiets- en wandelroutes is ook kansrijk.
 - **Retail:** de non-food detailhandel en horeca heeft zwaar geleden onder de lockdowns en heeft de Rijkssteun hard nodig gehad. De gemeente heeft diverse maatregelen genomen om retailers te ondersteunen, zoals verruimde openings- en venstertijden, 1,5-inrichting van de openbare ruimte, uitstel of kwijtschelden van belastingen. Op de korte termijn is het van belang de retail en horeca te blijven faciliteren, en ondernemers aan te moedigen zich voor te bereiden op heropening en nieuwe, innovatieve concepten te ontwikkelen. Verder vooruitkijkend biedt de verwachte groei van het aantal inwoners in Dronten kansen (motie Koerhuis). Tot slot heeft het college de provincie gevraagd om deelname aan de landelijke **Retaildeal** in overweging te nemen.
 - **Arbeidsmarkt:** terwijl corona in sommige sectoren voor (tijdelijke) werkloosheid zorgt, blijft het tekort aan bv. zorg- en technisch personeel

groot. Regionaal wordt dan ook volop ingezet op om- en bijscholing. De komende tijd blijft dit nodig; het Regionaal Mobiliteitsteam en het Ontwikkelfonds Regio Zwolle bieden hiertoe kansen.

4.2 Gemeentelijke rol: ondernemerschap faciliteren en aanmoedigen

Hoewel de gemeente met haar economisch beleid de gevolgen van corona voor het lokale MKB niet kan wegnemen, speelt ze wel een rol in het ondersteunen van ondernemers tijdens en na de crisis. We schetsen daarom in paragraaf 4.2 het handelingsperspectief van de gemeente voor de korte termijn. Daarbij is een aantal punten van belang.

Allereerst bieden de Europese Unie, de Rijksoverheid, de provincies Flevoland en Overijssel en de Regio Zwolle al een uitgebreid palet aan steunmaatregelen voor bedrijven. Het Rijk compenseert daarbij een groot deel van de geleden economische schade, de provincies en regio zetten onder meer in op om- en bijscholing en innovatie, en Europa stimuleert slim en duurzaam herstel van de economie met gerichte subsidies. **Eventuele gemeentelijke inzet moet aanvullend zijn op de inzet van hogere overheden** en niet dubbelop. Overheden zijn immers gehouden aan de [Wet Markt en Overheid](#) en het Europese staatssteunverbod. In het tekstkader op de volgende pagina is hierop een nadere toelichting te lezen.

Een tweede punt van belang is dat de gemeente in algemene zin een **faciliterende rol in de lokale economie** heeft. Ze stelt ondernemers in staat om te ondernemen, te innoveren en zich te ontwikkelen. Dit vraagt om geschikte werklocaties, nette openbare ruimte, goede bereikbaarheid, voldoende en passend geschoold personeel, samenwerking en netwerkvorming, accountmanagement en acquisitie en inzet op de bekendheid van Dronten als agrofoodhotspot en als vrijetijdsbestemming. Dit zijn de lijnen waarlangs het economisch beleid van Dronten is gevormd. Het reguliere EZ-beleid biedt overigens al de nodige aanknopingspunten die óók herstel kunnen bevorderen. Denk aan de centrumactieplannen, de

promotie van Dronten als vrijetijdsbestemming, de aanpak van stranden in de Beleidsvisie Stranden, de campagne voor de bedrijventerreinen en het arbeidsmarktbeleid.

Ook in de coronacrisis is de rol van de gemeente faciliterend. De **rol van ondernemers is belangrijk** als het gaat om het omgaan met de coronacrisis en inzetten van herstel. Hoewel de crisis ontegenzeggelijk tot economische schade, onzekerheid en leed heeft geleid, hebben Drontense ondernemers ook het nodige aan **ondernemerschap, vernieuwend vermogen en samenwerkingskracht** tentoongespreid. Denk aan initiatieven als 'Ondernemers helpen ondernemers', KooplokaalDronten, bestel- en bezorgplatforms voor Drontense foodproducten, of scholieren die bijspringen in de aspergeteelt. Het is juist die cultuur van ondernemen en aanpakken die we ook nu, in deze turbulente tijden, als gemeente willen faciliteren en aanmoedigen. Met gerichte beleidsmaatregelen staat de gemeente zij aan zij met het bedrijfsleven en **moedigt ze ondernemers aan om met nieuwe initiatieven en creatieve oplossingen te komen**. Er zijn daarbij de nodige kansen waar ondernemers op in kunnen spelen. Denk aan de aandacht aan buiten- en waterrecreatie, de behoefte aan spreiding van toeristische druk, verwacht herstel en inhaaleffect van de consumptie in de horeca en de retail, de aandacht voor lokaal, gezond en duurzaam in de agrofoodsector, en de impuls die corona geeft aan digitalisering en innovatie.

Het faciliteren van ondernemers en vastgoedeigenaren doen we onder meer door accountmanagement, informatievoorziening, actief mee te denken, verbindingen te leggen, een positieve grondhouding aan te nemen voor nieuwe initiatieven, flexibilisering van bestemmingsplannen mogelijk te maken, en door tijdelijke concepten een kans te geven. Deze inzet is in lijn met **proportioneel handelen** waarin de gemeente kijkt hoe ze binnen de grenzen van Rijksbeleid en noodverordeningen maatwerk kunnen leveren om dingen mogelijk te maken. Doen wat nodig is (proportioneel handelen) en het waarborgen van de legitimiteit van handelen staan centraal in de aanpak van de coronacrisis van de gemeente Dronten.

Wet Markt en Overheid en Staatssteunregels

Decentrale overheden worden ten tijde van corona door ondernemers benaderd met verzoeken om compensatie, uitstel van betaling of ondersteuning anderszins. Decentrale overheden kunnen ondernemers tegemoetkomen, maar zij moeten zich hierbij wel houden aan de Wet Markt en Overheid en de Europese staatssteunregels.

Om te beoordelen of er sprake is van **staatssteun**, worden de volgende criteria gehanteerd. Er is sprake van staatssteun wanneer:

- de steun verleend wordt aan een onderneming die een economische activiteit verricht;
- de steun door staatsmiddelen bekostigd wordt;
- deze staatsmiddelen een economisch voordeel verschaffen dat niet via normale commerciële weg zou zijn verkregen (non-marktconformiteit);
- de maatregel selectief is: het geldt voor één of enkele ondernemingen, een specifieke sector/regio;
- de maatregel de mededinging (in potentie) vervalst en (dreigt te) leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer in de EU.

In sommige gevallen is staatssteun wel mogelijk; zo kan een beroep gedaan worden op de algemene “de-minimisuitzondering” (bedrijven mogen € 200.000,- over een periode van drie jaar ontvangen) en op de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) die steuncategorieën bevat die vrijgesteld zijn van staatssteunmelding bij de Europese Commissie. Ook heeft de Europese Commissie een tijdelijke verruiming van het steunkader doorgevoerd om coronarespons- en –steunmaatregelen mogelijk te maken.

De **Wet Markt en Overheid** heeft betrekking op overheden die economische activiteiten uitvoeren. De wet bevat 4 gedragsregels:

1. Kosten doorberekenen: overheden moeten ten minste de integrale kosten van hun goederen of diensten in hun tarieven doorberekenen
2. Bevoordelingsverbod: overheden mogen hun eigen overheidsbedrijven niet bevoordelen ten opzichte van concurrerende bedrijven
3. Gegevensgebruik: gegevens die overheden vanuit hun publieke taak verkrijgen, mogen geen oneerlijk voordeel opleveren
4. Functiescheiding: overheden moeten zorgen voor een scheiding tussen bestuurlijke zaken en economische activiteiten. Ambtenaren mogen niet tegelijk met allebei bezig zijn.

Consequenties voor coronasteun aan ondernemers

Voor steunmaatregelen die gemeenten voor ondernemers optuigen geldt het volgende:

- Gemeenten moeten zich houden aan de wettelijke kaders voor staatssteun en de Wet Markt en Overheid. Eventuele gemeentelijke steunmaatregelen moeten hier vooraf aan worden getoetst.
- Daarbij mogen steunmaatregelen geen kosten dekken die al via landelijke regelingen vergoed (kunnen) worden. Als er sprake is van een overlap tussen gemeentelijke maatregelen en steunfondsen van de Rijksoverheid, kan dat leiden tot een stapeling van subsidies en staatssteun. Het pakket aan financiële maatregelen vanuit het Rijk is al vrij uitgebreid; zodat bij aanvullende gemeentelijke subsidies of andere financiële steunmaatregelen de kans op staatssteun gereed is.
- Steun, bv. een subsidie, op grond van het tijdelijke steunkader is alleen toegestaan via een regeling die goedgekeurd is door de Europese Commissie. Het verstrekken van ad-hoc steun aan een specifieke ondernemer is dus niet mogelijk op grond van het tijdelijke steunkader.

In het licht van bovenstaande is het advies om voor Dronten in beginsel geen generieke financiële steunmaatregelen voor ondernemers op te tuigen, anders dan de in H.3 al genoemde Rijks-, regionale en gemeentelijke maatregelen. Wel kan de gemeente op diverse andere manieren de economie ondersteunen.

4.3 Aanbevelingen

De aanbevelingen structureren we aan de hand van 4 thema's:

1. Ondernemers faciliteren, verbinden en waar mogelijk maatwerk bieden
2. Gerichte ondersteuning van zwaar geraakte sectoren: retail, horeca, leisure en agrifood
3. Investeer in een toekomstbestendige en wendbare arbeidsmarkt
4. Lobby en regionale samenwerking

We lichten de aanbevelingen langs deze vier lijnen gestructureerd hieronder nader toe. De activiteiten zijn:

“Contact onderhouden, informatievoorziening op orde, ondernemerschap faciliteren”. De gemeente blijft investeren in contact met ondernemers, houdt haar (corona-) informatievoorziening voor ondernemers actueel, geeft invulling aan haar verbindende rol en de gemeente blijft ondernemerschap volop faciliteren en stimuleren.

4.3.1 Ondernemers faciliteren, verbinden en maatwerk bieden

Aanbevelingen: verbinden en maatwerk bieden

- **Blijf contact onderhouden met het lokale bedrijfsleven in crisistijd.** Het is van groot belang om te weten tegen welke problemen bedrijven aanlopen, welke nieuwe initiatieven ontstaan, verbindingen te leggen, en ondernemers de weg te wijzen naar steunmaatregelen, en maatwerk te bieden. Dit was van belang tijdens de lockdowns en in tijden met corona beperkende maatregelen maar juist ook vooruitkijkend: hoe kunnen ondernemers gefaciliteerd worden bij de voorbereidingen op heropening en bij het inzetten van herstel? Ondernemers waarderen de aandacht.

De aanbeveling is daarom: blijf investeren in de proactieve en persoonlijke benadering van ondernemers door accountmanagement en relatiebeheer te behouden. Dit is tijdsintensief: behoud daarom de

(extra) inzet op accountmanagement en vergroot deze indien nodig (vraag-gestuurd). Dit kan op uiteenlopende manieren:

- Structureel organiseren van belacties vanuit de gemeente met ondernemers, tijdens de lockdown maar ook nu wanneer de contactmaatregelen grotendeels zijn opgeheven en ondernemers weer aan de slag zijn.
 - Een digitaal spreekuur voor ondernemers met vragen.
 - Intensieve onderlinge afstemming binnen de ambtelijke organisatie over contact met ondernemers en signalen die daaruit voortkomen, zodat de behoeften van bedrijven bij de gemeente bekend zijn.
 - Behoud de gemeentelijke afwegingstafels en blijf deze benutten om de behoefte van ondernemers en inwoners te monitoren.
- **Blijf ook na de coronacrisis investeren in accountmanagement (voor bestaande bedrijven) en acquisitie (van nieuwe spelers).** De inzet dient (vooral) gericht te zijn op bedrijven van strategisch belang: spelers in de agrofoodsector, trekkers in de vrijetijdseconomie, bedrijven die bijdragen aan een toekomstbestendige binnenstad en spelers die over de hele linie kunnen bijdragen aan verduurzaming en innovatie. Door behoeftegerichte gesprekken te voeren en vertrouwen op te bouwen met ondernemers, draagt accountmanagement bij aan relatiebeheer. Zo kan de gemeente anticiperen op verwachte zorgpunten van bedrijven op het gebied van werkgelegenheid of faillissementen.
 - **Ondernemersloket en informatievoorziening.** De gemeente heeft recent een digitaal ondernemersloket opgericht, waar ondernemers vragen kunnen stellen. Op de nieuwe gemeentelijke website die binnenkort wordt gelanceerd, krijgt dit loket één centrale plek. Het loket is een belangrijke manier om ondernemers te bereiken en van informatie te voorzien. Bovendien versterkt het Ondernemersloket de bekendheid over de gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven.
- Aanbevelingen:*
- *Breng het Ondernemersloket actief onder de aandacht en zorg dat alle afdelingen binnen de gemeente verantwoordelijk zijn voor en*

vertegenwoordigt worden op het ondernemersloket. Van belastingen, vergunningen, handhaving, RO en EZ.

- *Zorg dat via het Ondernemersloket corona-gerelateerde informatie centraal wordt ontsloten.* Denk aan informatie over de verschillende steunregelingen (zie ook volgende punt), juridische en financiële informatie (bv. over huurrechten), doorverwijzing naar informatie over coaching, een verwijzing naar een ‘Database Lokale Ondernemers’ informatie over arbeidsmarktinitiatieven.
- **Blijf deze informatie aanbieden via de nieuwsbrief** waarvoor ondernemers zich kunnen aanmelden.
- **Blijf ondernemers de weg wijzen naar steunmaatregelen**, zowel op de korte termijn voor acute ondersteuning, als op de (middel)lange termijn voor ‘groen en innovatief herstel’ van de economie. Dit kan op verschillende manieren, lokaal en in regionaal verband. Denk aan:
 - Een informatiecampagne voor ondernemers, samen met OVDD.
 - Workshops of webinars in samenwerking met OVDD.
 - Delen van informatie via het ondernemersloket. Bv. in de vorm van een online tool of ‘stromenschema’ waarbij ondernemers advies krijgen over steunmaatregelen en subsidies.
 - Delen van online testimonials van ondernemers die uitleggen hoe de diverse landelijke en regionale maatregelen voor hen uitpakken (denk hierbij bijvoorbeeld aan MKBDoorgaan).
 - Regionale samenwerking. Horizon biedt in Flevoland als regionaal ontwikkelingsbedrijf bedrijven ondersteuning in de zoektocht naar geld. Samen met Horizon en andere gemeenten in Flevoland kan Dronten werk (blijven) maken van het vergroten van de bekendheid van de middelen (via de hierboven genoemde lijnen).
- **Stimuleer samenwerking en innovatie door verbindingen tot stand te brengen.** Onder meer het verbinden van ondernemers in het centrum met andere ondernemers in Dronten is kansrijk. Breng bijvoorbeeld horecabedrijven in Dronten in contact met lokale agrofoodbedrijven om een maaltijd van lokale specialiteiten te bereiden, met ondernemers in

de vrijetijdseconomie om (tijdelijke) leisureconcepten in leegstaande panden te realiseren, of met ondernemers aan de Drontense stranden om samen een arrangement op te stellen. Zo kunnen twee vliegen in één klap worden geslagen: én een impuls voor de binnenstad, én nieuwe marktkansen voor ondernemers. Dit kan op meerdere manieren:

- Organiseer met belangenorganisaties of overlegtafels (OVDD, VWS, etc.) online ‘Buren-ontmoeten-Buren’ bijeenkomsten.
- Signaleer als gemeente met accountmanagement ‘kansrijke verbindingen’ en wijs ondernemers op de kansen. Het is vervolgens aan bedrijven zelf om hier actie op te ondernemen.

4.3.2 Gerichte ondersteuning van zwaar geraakte sectoren

Aanbevelingen: Retail en horeca

- **Moedig ondernemers aan met het inrichten van de 1,5m-samenleving.** De gemeente heeft, samen met winkeliers en eigenaren, hier in 2020 ook al het nodige geïnvesteerd. Blijf dit ook in 2021 doen, via looproutes, dranghekken, informatieborden, beschikbaar stellen van posters, plaatsen van digitale borden, monitoren van drukte en ‘drukte-adviezen’, andere vormen van consumenten-bewustwording, meer ruimte voor terrassen, ruimte voor wachtrijen, etc.
- **Moedig ondernemerschap en herstel in de horecasector aan, door optimaal te faciliteren.** Doe dit zowel nu (na de heropening) als wanneer er weer sprake is van een eventuele lockdown, op basis van maatwerk. Wees – uiteraard binnen de wettelijke kaders en de geldende coronamaatregelen – flexibel en blijf ook het komend jaar de horeca de ruimte bieden voor verruiming van terrassen en (innovatieve) concepten (bv. afhaalservices, combi van horeca met detailhandelconcepten, self service kiosks, etc.).
- **Verruiming van de venster- en openingstijden van winkels.** Het college van B&W heeft tijdens de coronacrisis de winkeltijden tijdelijk verruimd

en werkt in 2021 een voorstel uit om de 'winkeltijdenverordening' aan te passen, waarmee de verruiming mogelijk wordt. Dit kan winkeliers helpen meer omzet te behalen

- **Blijf initiatieven voor leegstandsbestrijding en transformatie stimuleren, in lijn met de centrumactieplannen:** De gemeente doet dit nu al door onder meer de rode-loper-benadering en een online ondernemersloket (zie pagina 34 bijlage 1). Daarnaast worden de volgende instrumenten voor leegstandsbestrijding uit de actieplannen verkend: overkoepelende leegstandscöördinatie, een leegstandsverordening en flexibilisering van de bestemmingsplannen. De aanbeveling is om langs deze lijnen de inzet te continueren. Belangrijk is dat dit gebeurt in een integrale aanpak waarin gemeente, vastgoedeigenaren en retailers elk hun eigen rol hebben en inzet plegen. Blijf daarbij voor Suydersee vastgoedeigenaren oproepen om samen plannen te ontwikkelen die kunnen worden getoetst door de gemeente.
- **Moedig creatieve en vernieuwende concepten in de winkelgebieden aan via het Ondernemersloket.** De gemeente Dronten biedt ruimte voor vernieuwing en innovatie in de binnenstad en denkt met ondernemers mee. Behoud en intensiveer hiertoe de inzet via het ondernemersloket. Stel ambtelijke expertise beschikbaar vanuit ruimtelijke ordening, economische zaken, duurzaamheid en evt. andere beleidsvelden, om ondernemers te ondersteunen. Ook de gemeentelijke projectleider voor de centrumactieplannen heeft hier een belangrijke rol bij. In het bijzonder kan de ambtelijke ondersteuning adviseren en meedenken over mogelijkheden voor (tijdelijke) invulling en transformatie van panden in de winkelgebieden binnen de geldende beleidskaders.
- **Overweeg deelname Retaildeal:** Tot slot heeft het college de provincie gevraagd om deelname aan de landelijke **Retaildeal** in overweging te nemen. Zodat beide overheden elkaar kunnen versterken.

Aanbevelingen: leisure

- **Ondersteun de evenementenbranche en de zakelijke markt (bedrijfsuitjes, congressen, deels hotels) zoveel mogelijk.** Dit houdt in:
 - Onderhoud regelmatig contact met de branche, verbind, bied maatwerk en informatie (zie ook aanbevelingen onder 4.3.1.).
 - Ondersteun de branche via het beleid van lokaal inkopen.
 - Faciliteer en denk mee in de voorbereidingen op heropening en herstel van de branche.
 - Zoek samen naar oplossingen en mogelijkheden binnen de kaders van de coronamaatregelen, ook vanuit het verstrekken van vergunningen en veiligheid.
 - Faciliteer (zoals de festival-fieldlabs in Biddinghuizen).
- **Positioneer Dronten als 'bestemming met ruimte'** ten opzichte van de drukke Metropoolregio Amsterdam, de Veluwe, Harderwijk en Zwolle en Kampen, en draag zo bij aan spreiding van toeristische druk. Dit kan via

het kanaal van Dronten Marketing (Drontengeeftjederuimte.nl) en via landelijke kanalen.

4.3.3 *Investeer in een toekomstbestendige en wendbare arbeidsmarkt*

We sluiten voor de arbeidsmarktinzet aan op de recente adviezen die BMC voor de Rekenkamer van Dronten heeft geformuleerd n.a.v. de COVID-19 uitbraak en de impact op de economie:

Aanbevelingen: arbeidsmarkt

- **Stuur op behoud van werkgelegenheid bij de jeugd en kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt.** Toenemende werkloosheid onder jongeren, flexwerkers, werknemers met tijdelijke contracten en zzp'ers vraagt om actie. Daarbij is het voor jongeren ook vaak lastig een woning en een eerste baan of stageplaats te vinden, zeker ten tijde van corona. Gezien het belang voor Dronten om voldoende jong talent in de gemeente te behouden en aan te trekken, is de aanbeveling van BMC: *“Steun deze groep gericht. Biedt jongeren ook perspectief en voorkom problemen. Zoek hiervoor de verbinding met het sociaal domein, ook als het gaat om andere kwetsbare groepen. Door bijvoorbeeld meer ‘beschut werk’ te creëren, meer loonkostensubsidie te verstrekken of intensievere begeleiding op scholen op te zetten, kunnen de kwetsbare doelgroepen mee blijven doen in de samenleving. De doelgroepen en werkgevers ervaren – zo blijkt uit gesprekken – op dit moment een hoge administratieve last als het gaat om het aanvragen van subsidies.”*
- **Zet in op om-, her- en bijscholingstrajecten.** Hoewel de werkloosheidscijfers vooralsnog niet heel sterk oplopen, is de verwachting van CPB en andere planbureaus wel dat de coronacrisis tot werkloosheid leidt. Er is hierbij sprake van een kwalitatieve mismatch: enerzijds neemt de werkloosheid in sectoren als de horeca, retail en leisure (tijdelijk) toe, anderzijds staan sectoren als de logistiek, de zorg, de maakindustrie en het onderwijs nog steeds te springen om

personeel. Dit vraagt om inzet op het matchen van vraag en aanbod en om- en bijscholing. Hierna volgen enkele concrete aanbevelingen.

- **Breng van vraag en aanbod van werknemers bij elkaar via het regionale mobiliteitsteam.** Op dit moment is het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in drie regio's begonnen met de inrichting van een mobiliteitsteam (Groot Amsterdam, Midden-Utrecht en Midden-Brabant); in 2021 moet dit in alle regio's in Nederland worden ingericht, en dus ook in Flevoland. In totaal heeft het kabinet 683 miljoen euro gereserveerd voor ondersteuning en begeleiding van werk naar werk. Doel is om werknemers te ondersteunen die zijn getroffen door de coronacrisis en werknemers die de overstap willen maken naar ander werk. *De aanbeveling is: zorg dat de behoeften van Drontense werkgevers en werknemers worden meegenomen in het regionale mobiliteitsteam, en attendeer ondernemers en werkzoekenden in Dronten op het initiatief.* Zo kan de gemeente Dronten bijdragen aan het verbinden van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en daarmee het opvangen van de sociaaleconomische gevolgen van de coronacrisis.
- **Werk samen binnen het Regionale Werkbedrijf Flevoland (RWF).** Benut daarbij de aanvullende middelen die de provincie Flevoland ter beschikking stelt om de technische sector in Flevoland van vaklieden te voorzien, middels ondersteuning aan het Schakelteam Techniek. Dit is één van de drie *schakelteams* die het RWF recentelijk heeft geïnstalleerd ter bevordering van de instroom van nieuwe medewerkers in de sectoren techniek, logistiek en zorg. *Zorg dat de behoefte van Drontense bedrijven, werkenden en onderwijsinstellingen een goede plek krijgen in de aanpak van het RWF en wijs Drontense partijen op de mogelijkheden.*
- **Wijs werkgevers op de mogelijkheden van het Ontwikkelfonds Regio Zwolle en de Regio Zwolle Brigade voor om- en bijscholing.**
-

4.3.4 Lobby en regionale samenwerking

Aanbevelingen: samenwerking

- **Blijf het regionale en nationale netwerk en contacten inzetten om te lobbyen voor ondersteuning** en maatregelen op strategische dossiers. Denk aan de belangen van ondernemers die om diverse redenen geen aanspraak kunnen maken op de corona-steunpakketten van het Rijk, ondersteuning van Rijk en provincie bij de opgaven die corona voor de retail stelt, ondersteuning op het arbeidsmarktdossier en steun bij ondernemersbehoeften (bv. op het gebied van digitalisering).
- **Blijf met de regio in gesprek** (provincies Flevoland, Overijssel en Gelderland, regio Zwolle, buurgemeenten) over de effecten van corona op de regionale economie, blijf deze samen monitoren en blijf gezamenlijk uitvoering geven aan regionale acties en maatregelen die kunnen bijdragen aan herstel.

Tabel 1 op de volgende pagina vat zowel de huidige inzet van de gemeente Dronten, de coronarespons als de aanbevelingen samen.

Tabel 1: Samenvatting huidige inzet gemeente Dronten (corona-respons en reguliere EZ-inzet) en aanbevelingen

Thema	Huidige inzet gemeente Dronten		Aanbevelingen n.a.v. coronascan
	Corona-respons	Regulier beleid gemeente	
Ondernemers faciliteren, verbinden en maatwerk bieden	Steunpakket Rijk Provinciale / regionale maatregelen gemeente o.a. accountmanagement, belacties, lokaal inkopen, maatwerk belastingen, informatievoorziening	– Regulier EZ-beleid – Regulier accountmanagement – Acquisitieplan	– In contact blijven met ondernemers (belacties, spreekuur) – Regulier accountmanagement voortzetten – Ondernemersloket & informatievoorziening (o.a. nieuwsbrief) – Bedrijven verwijzen naar steunmaatregelen Verbindingen stimuleren
Gerichte steun voor geraakte sectoren <i>Retail & horeca</i>	Steun Rijk, regio, gemeente + Extra retail-steun gemeente: – Lokaal inkopen (database) – Verruiming openingstijden – Ruimere venstertijden – Verruiming terrassen – Kwijtschelden precariobelasting – 1,5m inrichting	Centrumactieplannen: – Impuls openbare ruimte – Faciliteren transformatie (flexibiliseren bestemmingsplannen) – Online ondernemersloket – Inzet op citymarketing	– Moedig heropening aan: Blijf investeren in 1,5m inrichting – Moedig ondernemerschap in de horeca aan – Verruim opening- & venstertijden – Leegstandsbestrijding voortzetten in lijn met centrumactieplannen – Zorg dat het ondernemersloket een verantwoordelijkheid van alle afdelingen is. Van vergunningen tot belastingen, inkoop, RO en EZ. Verken mogelijkheden Retaildeal samen met de provincie Flevoland
	Steunpakketten Rijk, regio & gemeente & sectorspecifieke maatregelen	Inzet UvA R&T: – Arrangementen – Marketing (o.a. Drontengeeftjederuimte.nl), – Gebiedspromotie: magazine – Beleidsvisie stranden	– Ondersteun events- en zakelijke markt – Positionering Dronten als ‘bestemming met ruimte’
	Steunpakketten Rijk, regio & gemeente & sectorspecifieke maatregelen	– Agro-Food Fields: ‘Dronten hotspot agrofood-innovatie’ – Ontwikkelen actieplan Agrofood – Green Campus Dronten	Inzet binnen Agro-Food Actieplan 2021-2025 op ‘gezond, lokaal, duurzaam’
Arbeidsmarkt	– Diverse regio-maatregelen (bv. Ontwikkelfonds Zwolle) – Informatievoorziening – Uitvoering Rijksmaatregelen	– Reguliere arbeidsmarktinzet – Deelname Human Capital Agenda Regio Zwolle	– Aandacht jeugd & kwetsbare groepen – Inzet om- en bijscholing – Bijdrage regionaal mobiliteitsteam – Samen optrekken in RWF Wijs werkgevers op Ontwikkelfonds Regio Zwolle
Lobby & regionale samenwerking	– Samen optrekken in regionale maatregelen (Flevoland & regio Zwolle) en lobby	– Regionale samenwerking EZ & arbeidsmarkt binnen Flevoland & regio Zwolle	– Blijf regionale en nationale netwerk inzetten Blijf met de regio in gesprek

4.4 Strategische denklijnen (middel)lange termijn voor nadere uitwerking: duurzame, krachtige en innovatieve economie

Naast de kortetermijnmaatregelen zijn er in gesprekken met ondernemers en de ambtelijke organisatie ook ideeën naar voren gekomen voor acties die op de langere termijn kunnen bijdragen aan duurzaam, innovatief en veerkrachtig herstel en groei van de economie. Gevoed vanuit deze gesprekken, de inhoudelijke analyse (zie hoofdstuk 2) en voorbeelden elders in het land, formuleren we enkele strategische denklijnen voor een groene en slimme economie. De aanbeveling is niet om deze lijnen direct naar acties te vertalen, maar om ze mee te nemen en integraal af te wegen, te prioriteren en waar relevant verder uit te werken.

- **Duurzame en innovatieve agrofood:** aansluitend op het Agrofood Actieplan en de ambitie voor Dronten als agro & foodbroedplaats voor innovaties, zijn enkele denklijnen:
 - Ontwikkel en profileer Dronten (nog meer) als proeftuin voor benutting van agro-reststromen en kringlooplandbouw.
 - Ontwikkel en profileer Dronten als hotspot voor precisielandbouw.
 - Speel in op trends als lokaal consumeren en biologisch eten.
 - Crossover met leisure benutten en multifunctionele landbouw faciliteren.
- **Sterke vrijetijdseconomie:**
 - Breid gebiedsmarketing uit om in te spelen op de toegenomen aandacht voor binnenlandse recreatie en toerisme.
 - Zet in op de (hernieuwde) aandacht voor waterrecreatie en op de gegroeide behoefte aan buitenrecreatie.
 - Ga – met eigenaren voorop – voor de verduurzaming van verblijfsaccommodaties en speel in op de groeiende markt van duurzaam (kwaliteits)toerisme.
 - Blijf inzetten op de betere (OV-)bereikbaarheid en verbinding van attracties, langs de lijnen van de uitvoeringsagenda R&T.

- **Investeren in vitale stads- en dorpscentra**
 - Speel in op de verwachte groei van het aantal inwoners op termijn (door toevoeging van woningen volgend op de Motie Koerhuis)
 - Verbreed de scope van functies in de winkelgebieden: van retail naar een vitale mix aan economische en maatschappelijke functies.
 - Zet (nog meer) in op beleving in de stads- en dorpscentra.
- **Werklocaties:**
 - Biedt vanuit de omgevingsvisie gedachte ruimte aan ondernemers en pandeigenaren om werk te maken van de verduurzaming van de Drontense bedrijventerreinen, als ‘hotspots’ van energie- en grondstoffenverbruik.
 - Profileer de Poort Van Dronten als voorbeeld van een duurzaam bedrijventerrein en stimuleer bedrijven om duurzame innovaties hier toe te passen.
- **Arbeidsmarkt:**
 - Speel in op de arbeidsmarktopgaven die met de energietransitie en circulaire economie gepaard gaan.
 - Werk duurzame en veilige oplossingen uit voor de huisvesting van arbeidsmigranten en draag zo bij aan de beschikbaarheid van voldoende personeel in strategische sectoren, waaronder agrofood. Sluit hierbij aan op het huisvestingsbeleid van de gemeente.
- **Accountmanagement:**
 - Versterk de strategische inzet van accountmanagement (voor bestaande bedrijven) op het gebied van MKB-vriendelijkheid en acquisitie (van nieuwe spelers), op bedrijven die bijdragen aan de economische doelen van de gemeente Dronten. Pas indien nodig de inzet aan op de nog bij te stellen Sociaal Economische Agenda.
 - Voer regionaal het gesprek over de oprichting van een ‘energieloket’ of ‘duurzaamheidsloket’ voor ondernemers, in het verband van de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek (OFGV). Het OFGV biedt al de nodige informatie aan ondernemers over verduurzaming.

5 Routekaart subsidies

In het licht van de aanbevelingen zetten we voor de volgende thema's de mogelijkheden voor Europese, nationale en provinciale subsidies op een rij. Het gaat hier niet (alleen) om coronaherstelbeleid op de korte termijn, maar ook om thema's die in bredere zin in het huidige Drontense economische beleid spelen en die ook op middellange en lange termijn relevant blijven:

- Verduurzaming van de landbouw en overgang naar circulaire landbouw
- Innovatie op het gebied van (duurzaam) toerisme en ondersteuning van de cultuursector
- Versterken van (retail)centrumgebieden en leefbaarheid in de kleine kernen
- Duurzaamheidsmaatregelen op bedrijventerreinen
- Investeren in een toekomstbestendige en wendbare arbeidsmarkt

Het schema op de volgende pagina brengt de belangrijkste Europese subsidiekansen overzichtelijk in beeld. Hier is een voorselectie aan vooraf gegaan van relevante fondsen en programma's, die in bijlage 2 (uitwerking subsidiekansen Dronten in presentatievorm) nader is toegelicht. De genoemde grootschalige fondsen (o.a. Nationaal Groeifonds en RRF) vallen buiten de scope, aangezien dit geen concrete subsidiekansen voor de gemeente Dronten zijn maar middelen waar enkel door regionale samenwerking en lobby aanspraak op kan worden gemaakt.

Het advies aan de gemeente is om zich – volgend op de uitwerking van de Sociaal Economische Agenda – intern én samen met partners in Dronten en in de regio het gesprek te voeren over Europese, nationale en regionale subsidiekansen. Ook kunnen de kansen via diverse kanalen (o.a. het ondernemersloket) bij externen over het voetlicht worden gebracht. Indien er ideeën voor Europese projecten ontstaan waar de gemeente Dronten direct baat bij heeft, is het een mogelijkheid om als 'lead partners' een

project te ontwikkelen of als gewone projectpartner aansluiting te zoeken bij een (inter)nationaal consortium.

Bijlage 3 geeft meer achtergrondinformatie over de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027 en bevat tips & tricks voor een succesvolle Europese aanvraag.

	Kansrijk	Minder kansrijk	Niet Kansrijk	Onbekend		Europees	Nationaal	Regionaal/ provinciaal
					Creative Europe			
					Erasmus			
					LIFE			
					Horizon Europe			
					EFRO (Kansen voor West)			
					POP3			
					Interreg A: Du-Ned			
					Interreg B: NWE			
					Interreg B: NSR			
					European Urban Initiative			
					Subsidie Circulaire ketenproductie			
					HER+			
					ISDE			
					SDE++			
					GMO Groenten en fruit			
					Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer			
					MIA en Vamil voor ondernemers			
					Vergroten beleavingswaarde vrijetijdsproducten			
					MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)			
					Bevordering Initiatieven Energietransitie			
					Cultuureducatie, participatie,			
					Human Capital Agenda Flevoland			
					Ontwikkelings Regio Zvolle			

Bijlage 1: Sociaaleconomisch beleid Dronten & motie Koerhuis

Naast de specifieke inzet op ondersteuning van ondernemers ten tijde van corona, kent de gemeente Dronten ook regulier economisch beleid. Dit beleid is vaak pre-corona tot stand gekomen, maar biedt ook tijdens de coronacrisis én erna de nodige aanknopingspunten om op de effecten van corona in te spelen en kansen te benutten. In deze bijlage wordt het huidige economische beleid op hoofdlijnen geschetst.

Op dit moment zet de gemeente Dronten met de Sociaal Economische Visie 2017-2021 (SEV) in op vier doelstellingen:

5. Versterken van de Agrofood keten
6. Versterken van de vrijetijdseconomie
7. Kracht van de vitale centra
8. Acquisitieplan

Daarnaast werkt de gemeente regionaal samen aan de Human Capital Agenda (HCA) van de regio Zwolle en de provincie Flevoland.

Tot slot beschrijven we in deze bijlage de Motie Koerhuis (die oproept tot onderzoek naar de bouw van 100.000 woningen in Flevoland) en de mogelijke impact op de gemeente Dronten en haar economie.

Versterken van de Agrofood keten

- De inzet is om samenwerking, crossovers en (kennis) netwerken te faciliteren en aan het ‘merk Dronten met haar unieke agrofoodpositie’

te werken. Hiertoe is de gemeente wordt bedrijventerrein Poort van Dronten ontwikkeld waarbij de focus ligt op het aantrekken van agrofood (gerelateerde) bedrijven en wordt regionaal samengewerkt.

- In de visie **Agro-Food Fields** zijn de plannen geconcretiseerd met als inzet Dronten als hét centrum van agro- en foodinnovatie.
- Momenteel wordt in het verlengde van het advies van de Rekenkamer het concept-**Agrofood Actieplan 2021-2025** ontwikkeld. Als onderdeel van het actieplan wordt voorgesteld om Dronten als dé agro & foodbroedplaats voor innovaties te positioneren.

Versterken van de vrijetijdseconomie

- In de **Uitvoeringsagenda Toerisme & Recreatie Dronten 2018-2022** spreken de gemeente en ondernemers gezamenlijk de ambities op het gebied van leisure uit. Dronten werkt aan een grotere bekendheid als bestemming voor dag- en verblijfsrecreatie, betere samenwerking rondom de Randmeren, betere (OV-) bereikbaarheid, betere verbindingen, en een hogere belevingswaarde van het polderlandschap en water.
- De eerst gestarte projecten uit de agenda zijn **gebiedsmarketing** (o.a. toeristisch magazine, vernieuwde fietsroutekaart), activiteiten voor en door de sector, vergroting van de **belevingswaarde** (o.a. door toeristische overstappunten), en het opstellen van **toeristische arrangementen**.
- Met de in september 2020 vastgestelde **Beleidsvisie Stranden** van de gemeente faciliteert de gemeente de ontwikkeling van stranden en werkt ze samen met ondernemers die de stranden beheren. De ambitie is om het belang van de ooststrand van Dronten voor recreatie en toerisme verder te vergroten en het gebied nog meer als toeristische regio op de kaart te zetten (zie ook het tekstkader hieronder).

Concrete acties Beleidsvisie Stranden

De gemeente Dronten heeft een faciliterende rol in de ontwikkeling van de Drontense stranden. Dat betekent dat de gemeente voorziet in een eenmalige kwaliteitsimpuls, waarvoor de raad budget heeft verstrekt. Hiermee wordt groot onderhoud uitgevoerd voor het realiseren van een goede basiskwaliteit. Hieronder vallen taken gericht op de openbare ruimte zoals toiletvoorzieningen, afvalbakken, groenvoorzieningen en openbaar gebied. Het is vervolgens de taak van de beheerders om de kwaliteit in stand te houden.

- De **centrumactieplannen** zijn recent gedurende de coronacrisis in september 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Het college en de gemeenteraad hebben besloten om het voortouw te nemen bij de

planvorming voor de versterking van het centrum. Op basis van het besluit van de gemeenteraad wordt dit jaar uitvoering gegeven aan de beschreven acties uit het actieplan Suydersee. De centrumactieplannen zijn op basis van het participatieproces met winkeliers, vastgoedeigenaren, inwoners, maatschappelijke partners en Gemeente Dronten tot stand gekomen.

- Het actieplan beschrijft naast de gemeentelijke inzet gericht op de kwaliteit van de openbare ruimte in het transformatiegebied ook diverse overige acties. Zo stelt de gemeente kaders op zodat ondernemers de ruimte krijgen om te kunnen ondernemen. Daarnaast stelt gemeente ook randvoorwaarden waarbinnen initiatiefnemers, vastgoedeigenaren en ondernemers hun verantwoordelijk kunnen pakken. Die randvoorwaarden richten zich op het bieden van ruimte om bijvoorbeeld ook andersoortige ontwikkelingen mogelijk te maken om daardoor leegstand te verminderen. Het kan dan gaan om ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld wonen, sport of zorg.
- De gemeente richt zich primair op investeringen in de openbare ruimte. Ook faciliteert ze ondernemers en vastgoedeigenaren, om leegstand op te lossen door flexibilisering van bestemmingsplannen om bv. wonen, sport en zorg mogelijk te maken, een (online) ondernemersloket en citymarketing.
- In de centrumactieplannen is opgenomen dat er een **gezamenlijke coördinatie wordt uitgevoerd die gericht is op het terugdringen van de leegstand**. Vanuit het actieplan is de verkenning naar de gezamenlijke overkoepelende coördinatie van de aanpak van leegstand één van de acties die op korte termijn kan worden opgestart. Daarbij is in het actieplan vastgesteld dat deze bijdrage van de gemeente aanvullend moet zijn op wat partijen zelf kunnen oppakken.
- Naar aanleiding van recente uitspraken van het vastgoedcollectief **belangenvereniging vastgoedeigenaren Vitaal Suydersee** heeft het college het vastgoedcollectief verzocht om een vereniging van alle vastgoedeigenaren te zijn waar alle belangen evenredig

vertegenwoordigd zijn. En is de vraag gesteld om eerst in beeld te brengen wat er vanuit alle vastgoedeigenaren of ondernemers wordt opgepakt. Op basis daarvan kan de gemeente een afweging maken over de mate van inzet en eventuele bijdrage die hierop aanvullend nodig is.

- In Suydersee wordt bovendien specifiek ingezet op het kansrijke **transformatiegebied**. Het college en de gemeenteraad hebben in het centrumactieplan besloten dat dit een gebied is voor (startende) ondernemers en waar nieuwe (winkel)concepten kansrijk zijn. Dit gebied heeft een unieke charme en authentieke sfeer, mede door de pleinruimten zoals bij de fontein en daar waar Het Ruim en de Redepassage op elkaar aansluiten. Er is gedurende de ontwikkeling van het actieplan Suydersee op verzoek van de gemeente nadrukkelijk gesproken met individuele ondernemers en vastgoedeigenaren uit het transformatiegebied. Belangrijke uitkomst hiervan is dat van sloop van het transformatiegebied geen sprake is. Het gebied heeft een authentiek karakter en biedt kansen voor bijvoorbeeld startende ondernemers. Verder is er een stedenbouwkundige analyse van het transformatiegebied gemaakt, die zicht heeft gegeven op mogelijke ontwikkelingsvarianten. De benodigde vervolgacties worden in overleg met de desbetreffende vastgoedeigenaren en ondernemers in het transformatiegebied in de loop van dit jaar opgepakt.

Acquisitieplan

Door actieve **acquisitie** en **accountmanagement** werkt Dronten aan het binnenhalen en vasthouden van bedrijven die de economie versterken. De **Poort van Dronten** geldt daarbij als belangrijke ontwikkelingslocatie. Het acquisitieplan is zowel gericht op snelle uitgifte als op gerichte marketing en acquisitie van bedrijven die De Poort van Dronten tot een bijzondere en aantrekkelijke werklocatie maken. Door de coronacrisis konden niet alle reserveringen van 2020 doorgang vinden. Een deel van de reserveringen zijn door alle onzekerheid door de coronacrisis

uitgesteld. In het komend half jaar loopt de campagne vestigingsplaats voor bedrijventerreinen.

Centrumactieplannen Dronten (Suydersee), Biddinghuizen, en Swifterbant

De gemeentelijke inzet binnen de actieplannen voor de winkelcentra van Biddinghuizen, Dronten (Suydersee) en Swifterbant richt zich op:

- De gemeente schept randvoorwaarden waarbinnen initiatiefnemers, vastgoedeigenaren en ondernemers zelf aan de slag kunnen, bijvoorbeeld door het flexibiliseren van bestemmingen.
- De gemeente organiseert afwegingstafels (vooruitlopend op de Omgevingsvisie) waarbij initiatieven voor transformatie integraal getoetst kunnen worden.
- Met een online Ondernemersloket hebben ondernemers een duidelijk aanspreekpunt. Daardoor kunnen partijen vroegtijdig, bij eerste ideeën over bijvoorbeeld verkleuring van winkelfunctie naar een andere functie, in gesprek met de gemeente.
- De gemeente hanteert een rode loper benadering voor initiatieven in de centra. Doel is om nieuwe initiatieven door de gemeentelijke organisatie te begeleiden en op die manier tot zaken te komen.

Human Capital Agenda

Dronten neemt deel aan de regionale **Human Capital Agenda** van de Regio Zwolle. Doel is om te investeren in de arbeidsmarkt, om zo tekorten op de arbeidsmarkt terug te brengen en de ontwikkeling van mensen

vorm te geven. De agenda is gericht op het stimuleren van meer toekomstgerichte scholing, het vergroten van de wendbaarheid en innovatiekracht van (individuele) werkenden, werkzoekenden en kwetsbare doelgroepen. Door te investeren in de Human Capital Agenda van de Regio Zwolle kunnen ondernemers, werkenden en werkzoekenden een beroep doen op het Ontwikkelfonds voor (co)financiering van opleidingen voor om- her of bijscholing. Naast de financiële bijdragen vanuit de Regio Zwolle gemeenten en provincie Overijssel is ook een deel van de gelden vanuit de Regio Deal Regio Zwolle beschikbaar voor het Ontwikkelfonds.

Motie Koerhuis en mogelijke impact Drontense economie

De motie van Daniël Koerhuis (VVD) die in maart 2020 in de Tweede Kamer is aangenomen, roept op om de mogelijkheid voor de bouw van 100.000 extra woningen in Flevoland te onderzoeken. Er worden vier mogelijke locaties in de motie genoemd, waaronder Dronten. De gemeente Dronten heeft de intentie uitgesproken om een substantiële bijdrage aan die woonopgave te leveren. Het exacte aantal moet nog bepaald worden, maar de gedachten gaan uit naar 10.000 tot 12.500 woningen. De gemeente Dronten trekt samen met de provincie Flevoland, de gemeente Almere en de gemeente Lelystad op in het regionaal invullen van de ambities. Het credo is: we bouwen niet alleen woningen, maar ook aan onze samenleving. Met andere woorden, het gaat dus niet alleen om nieuwe huizen, maar ook om de samenhang met werken, winkelen, recreëren, sport, leefbaarheid, welzijn, gezondheid en leefomgeving. Extra investeringen in voorzieningen en bereikbaarheid zullen daardoor ook noodzakelijk zijn.

Als er inderdaad grote hoeveelheden extra woningen in de gemeente Dronten en omgeving worden gerealiseerd, levert dit de nodige economische kansen op voor het lokale bedrijfsleven. Denk aan extra draagvlak voor retail en horeca, voor voorzieningen op het gebied van

zorg, sport en recreatie, en extra potentiële arbeidskrachten die kunnen bijdragen aan de Drontense economie.

Bij de realisatie van het relatief jonge winkelcentrum Suydersee is uitgegaan van een hoger aantal inwoners dan dat op dit moment aanwezig is. Voor de winkelcentra in Dronten geldt dat deze voor een grotere bevolkingsomvang zijn ontwikkeld, om zo ruimte te kunnen geven aan groei van de voorzieningen. Evenwel is bekend dat de doorlooptijd van grootschalige woningbouwprojecten zoals bedoeld in de motie Koerhuis vaak lang is; de effecten van de extra woningen op het perspectief voor de economie en de winkelgebieden zullen pas op termijn in volle omvang zichtbaar worden.

De Drontense woonopgave wordt gekoppeld aan de integrale visie op de Leefomgeving die in het kader van de Omgevingswet opgesteld gaat worden. Op die manier kan er een goede integrale afweging worden gemaakt.

Bijlage 2: Routekaart subsidies (EU, Rijk, regionaal) - apart bijgevoegd

Bijlage 3: Achtergrond Europa 2021-2027 en Tips en tricks bij EU- subsidieprojecten

Stand van zaken Europese programmaperiode 2021-2027

Na moeizame onderhandelingen hebben de Europese regeringsleiders op 11 december 2020 een compromis gesloten over het Europese budget van 2021 tot 2027. De goedkeuring betreft zowel het zogenoemde 'Meerjarig Financieel Kader' – €1.074 miljard voor de prioriteiten van de Europese Unie voor de komende zeven jaar – als het coronaherstelplan NextGenerationEU van €750 miljard voor de komende drie jaar.

Alle Europese subsidieprogramma's worden uit het Meerjarig Financieel Kader gefinancierd, en sommige programma's krijgen aanvullend budget uit het coronaherstelfonds. Voordat de programma's van start gaan, moeten echter ook de programma's zelf officieel worden vastgesteld. De wetvoorstellen voor de thematische programma's zoals LIFE, Horizon Europe, Digital Europe en Erasmus+ zullen in de eerste maanden van 2021 definitief worden vastgesteld door de Raad en het Europees Parlement. Het vaststellen van de verschillende decentrale programma's, waaronder EFRO in de Nederlandse regio's en de verschillende Interreg-programma's, zal wat meer tijd in beslag nemen. Naar verwachting zullen deze programma's in het najaar van 2021 van start kunnen.

Nooit eerder waren er zoveel kansen tegelijk om Europese subsidie aan te vragen. Zowel uit de reguliere begroting als uit het corona-herstelplan zijn

er de nodige middelen beschikbaar voor verduurzaming van de economie en de maatschappij in brede zin (om zo uitvoering te geven aan de Europese Green Deal) en aan innovatiebevordering en digitalisering. Ook voor de gemeente Dronten en lokale en regionale stakeholders is dit dus hét moment om zich te oriënteren op de Europese kansen. De bijgevoegde fondscans en de tips en tricks die hierna volgen, helpen om de focus te bepalen.

Ingrediënten voor een succesvolle aanvragen

Europa biedt een groot aantal programma's met vaak aantrekkelijke subsidiemogelijkheden. Een Europese aanvraag indienen is echter niet eenvoudig en vereist allereerst een goed (excellent) projectidee dat perfect aansluit op het programma, maar ook kennis en ervaring met de Europese programma om de aanvraag tot een succes te maken. Hierna worden enkele tips & tricks gegeven, als cruciale ingrediënten voor het indienen van een kansrijke aanvraag. Deze ingrediënten kunnen helpen bij de keuze voor een programma óf de keuze om wel of niet in te zetten op het aanvragen van Europese middelen.

Wat heeft Europa aan mijn project?

Een goed projectidee, betekent niet automatisch een goed Europees idee. Bedenk daarom altijd aan het begin een antwoord op de vraag: 'wat is de Europese meerwaarde van mijn idee?'. Het projectvoorstel moet hierbij altijd nauw aansluiten op de doelstellingen van het betreffende programma.

Internationaal samenwerking als voorwaarde

Een Europees project betekent ook samenwerking over de grens heen. Slechts voor een aantal Europese programma's (LIFE, EFRO, POP3) geldt dat Europese samenwerking geen noodzakelijkheid is. Maar ook hierbij kan een duidelijke Europese link of samenwerking vaak op meer punten bij de beoordeling rekenen. In vrijwel alle in de matrix opgenomen programma's dient samen gewerkt te worden met buitenlandse partners.

Dit kan boeiend zijn en nieuwe inzichten opleveren. Tegelijkertijd vraagt dit vaak wel een behoorlijk inzet en coördinatie. Bedenk daarom bij aanvang of u écht over de grens wil samenwerken. En zo ja, welke netwerken u dan kunt benutten om partners te vinden en welk type partner u precies zoekt.

Capaciteit en timing

Een succesvolle projectaanvraag kost veel tijd en expertise (Europa, financiën, inhoudelijk). Houd daarom goed de deadlines van de Europese programma's in de gaten. Een aanvraagfase van 3-6 maanden, voorafgaand aan een voorbereidende fase om het idee nader uit te werken, is heel gebruikelijk maar verschilt uiteraard per programma en het aantal partners.

Grote concurrentie

Op vele Europese programma's kan vanuit heel Europa worden ingediend. Ondanks dat programmabudgetten vaak hoog lijken, is de concurrentie groot en zijn de slagingskansen binnen veel programma's laag (tot soms wel 8%). Vanwege het grote aantal aanvragen kan het bovendien zo zijn dat het budget (voor een bepaald thema) al uitgeput is. Dit geldt op dit moment bijvoorbeeld al voor het REACT-EU fonds uit het 'corona-herstelpakket' Next Generation EU dat in februari 2021 is opengesteld voor West-Nederland. Het is altijd raadzaam om vooraf bij het betreffende EU-programma naar het beschikbare budget en de kansrijkheid per thema te informeren, om verrassingen te voorkomen.

Europa wil resultaten zien

Projecten in het verleden leverden niet altijd het gewenste resultaat: hoewel er veel kennis werd uitgewisseld, bleven concrete resultaten vaak uit. Daarom ligt binnen de huidige Europese strategie nog meer de focus op meetbaar resultaat. Dit betekent dat al tijdens de aanvraagfase een beeld moet worden geschetst van de verwachte resultaten, de output en

de methoden die gebruikt worden om de behaalde resultaten te monitoren/meten.

Lead partner?

Een project trekken heeft zo zijn voordelen: je hebt meer sturing op de richting en inhoud van het project (zeker in de aanvraagfase) en een lead partnerschap kan gunstig zijn met betrekking tot exposure. Lead partnerschap betekent echter ook verantwoordelijkheid over het totale project, inclusief het opleveren van de beloofde resultaten en de financiën. Zeker wanneer een partner niet ervaren is in Europa, wordt aangeraden om eerst als partner binnen een consortium deel te nemen. Zo kan men leren wat er allemaal komt kijken bij het meedraaien in een Europees project en kan de interne organisatie beter uitgerust worden voor Europese projecten. Daarnaast vraagt het lead partnerschap meer tijd dan deelnemen als partner. Zeker voor kleinere partijen (zoals stichtingen, MKB) is het vaak moeilijk deze capaciteit vrij te maken. Ook Europa wil zich er graag van verzekeren dat lead partners de benodigde capaciteit hebben om het project draaiende te houden en zal daarop aanvragen (mede) beoordelen.

Cofinanciering

Europa wil commitment zien van alle aanvragende partijen, ook financieel. Dit betekent dat in vrijwel alle Europese programma's een eigen (in-kind/cash) bijdrage geleverd dient te worden. In enkele gevallen kunnen lokale, regionale of nationale overheden ondersteuning bieden door cofinanciering te geven. Daarvoor dienen zij uiteraard wel vanaf het begin van de aanvraagfase meegenomen te worden: ook zij willen zoveel mogelijk value-for-money. Cofinanciering voor een project mag niet uit een ander Europees programma komen: met andere woorden, stapelen van EU-subsidies is niet toegestaan.

Doorlooptijd

Het indienen van een aanvraag vereist een ruime voorbereidingstijd, maar dit betekent niet dat je direct na indiening aan de slag kunt. De

beoordelingsperiode duurt vaak enkele maanden, waardoor de projectstart zo maar eens een jaar na de eerste van het projectidee zou kunnen liggen. Een goede timing m.b.t. de call-deadlines en de geplande uitvoering van de projectactiviteiten is dan ook cruciaal.